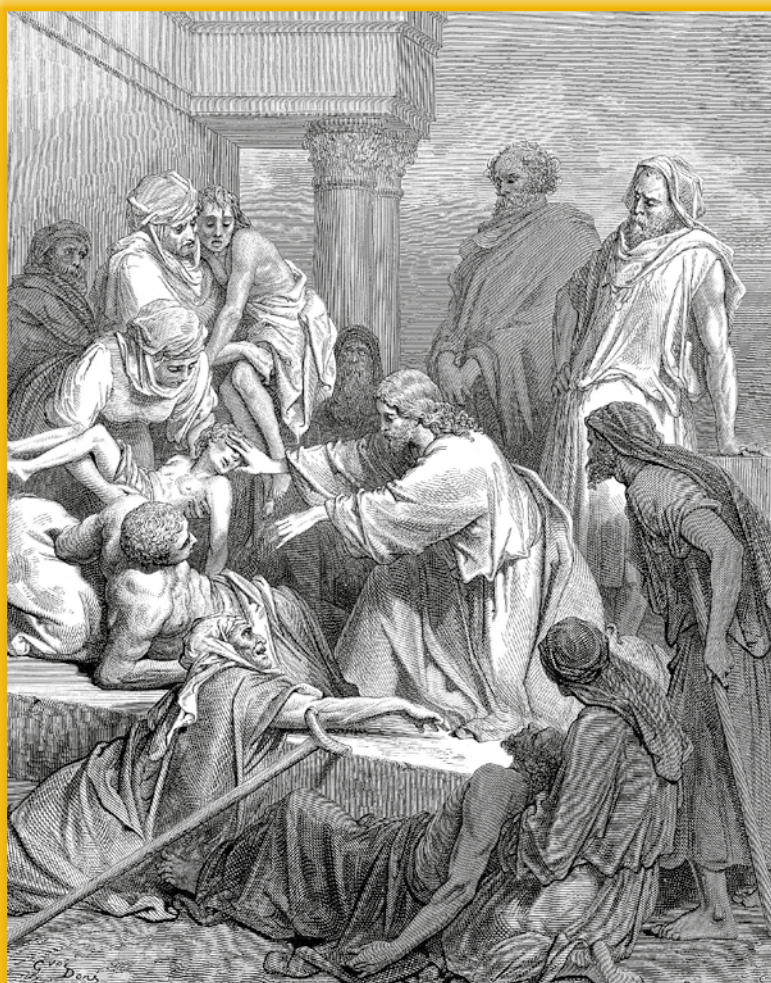
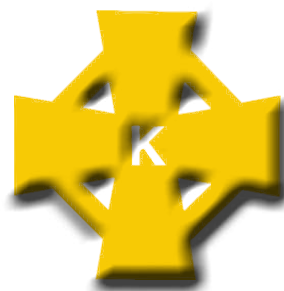

LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

1
2022

Tredje söndagen i fastan

Kampen mot ondskan

*"Min dotter, din tro ha hjälpt dig.
Gå i frid. Du är botad från ditt onda."*

Markus 5:24-34

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté

Beryll Grandell
Rosenhällsgatan 4, 633 58 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll.grandell@hotmail.com

Förbundskassör

Lennart Sjöstedt
Parkgatan 5, 598 71 Södra Vi
0492-20001, 073-082 00 01
lennart.sjostedt@svenskakyrkan.se

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
253 74 Helsingborg
042-293933

Förbundets bankgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Bg 5591-3321

**Medlemskap, Medlems- och
Kårregistrering – Prenumeration**

Jan Henriksson
Norra Storgatan 9
598 71 Södra Vi
070-545 81 38
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 2-22 senast den 6 juni 2022

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som
publiceras i "Lekman i Kyrkan"
och på www.lekmanikyrkan.se är
upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast
med Svenska Kyrkans
Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Ondska – trots Guds allmakt

Än finns det en värld.

Den lever trots makter av död och fördärv.
Ty Ordet blev mottaget, Guds skapelseord,
Och redan satt yxan i livsträdets rot,
Men räddningen sändes oss ovanifrån:
Guds enfödde Son.

I tjänargestalt

Kom Ordet till oss och försonade allt,
Steg ner i vår skuld och vårt lidandes djup
Och älskade världen tillbaka till Gud.
Det Brustna blev helt i hans kärlek till oss
På Golgata kors

Sv. Ps. 62:1-2

KAMPEN MOT ONDSKAN

Ondska trots Guds allmakt

Att ondska finns i vår tillvaro är tydligt. Om ondska påminns vi i varje dag, i varje nyhetssändning i radio och på TV och så snart vi öppnar tidningen. Gud kunde om sin skapelse säga att "allt var mycket gott".

Bibeln berättar för oss av vi människor inte följde Guds vilja och bud. Människorna åt av det träd som Gud förbjudit dem att äta av. Den händelsen och dess konsekvenser kallar vi "syndafallet". Människorna blev utvisade ur lustgården och tvingades att i "den fallna världen" leva under icke-paradisiska förhållanden.

Bibelberättelsen talar inte om för oss var det onda hade sin rot. Vi blir upplysta om att ormen uppträdde som onskans agent – ondska fanns således – och om att ondska fick människorna att handla mot Guds vilja. Det som lockade dem var ormens upplysning om att om de åt av den förbjudna frukten på trädet så skulle de bli likställda med Gud.

När det onda en gång fått framgång och paradiset stängts, växte ondska till i världen. Människorna ville inte ta ansvar för utvecklingen. De skyllde på varandra och på ormen. Avunden tog plats och ledde till mord, brodermod. Så här långt gick det: "Herren såg att ondska på jorden var stor; människornas uppsåt och tankar var alltid och alltigenom

onda. Då ångrade Herren bittert att han hade gjort människor på jorden." (Första Moseboken 6:5-6).

Inför detta faktum ligger frågan nära till hands: Om nu ondska möjliggörs av människans valmöjlighet, hennes möjlighet att gå mot Guds vilja, varför ändrar inte då den allsmäktige Guden hela systemet? Varför gör han inte om människan, så att hon bara kan välja enligt hans vilja? För Carl-Axel Axelsson var svaret: Det är omöjligt. Då skulle människan inte längre vara människa. Då skulle människan reduceras till en programmerad robot, en nickedocka.

Man kan säga att Bibelns stora berättelse från och med den punkt som beskrivs i citatet ovan är en berättelse om Guds kamp för att finna en lösning som räddar människan ur onskans grepp och samtidigt låter henne vara människa. I denna kamp använder Gud "alla tänkbara medel". Domare och profeter talar – varning och uppmuntran. Guds folk får känna på prövningar och nederlag. Naturkatastrofer drabbar jorden. Slutligen når berättelsen fram till en punkt där Guds gränslösa kärlek vinner slutlig seger i kampen mot ondska. Vi får läsa och tacka för Kärlekens evangelium.

Än finn det en värld, Den lever trots makter v död och fördärv. Ty Ordet blev mot-

sagt, Guds skapelseord, Och redan satt yxan i livsträdets rot, men räddningen sändes oss ovanifrån: *Guds enfödde Son.*

O Gud som vann på korsets stam, vill oss på nytt var dag, till dess din kärlek, o Guds Lamm, blir vår och världens lag.

*C-A.A. Andakt nr 6
(Sv. Ps. 137 v. 6)*

RIKSÅRSMÖTE (RIKSKONVENT) 2022

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund fyller 104 år 2022 och har för avsikt att den 5-7 augusti 2022 fira sin trofasta gemenskap i Kristus på Åh stiftsgård i Göteborgs stift "Kom till mig, alla ni som är tyngda av bördor; jag skall skänka er vila" (Matteus 11:28)

För att finansiera Lekmannaförbundets samling på Åh stiftsgård 5-7 augusti 2022 med kostnader för lokaler, föredragshållare, musiker, transporter m.m. behöver förbundet ekonomiskt stöd/hjälp. Lekmannaförbundet väddar om en penninggåva, oaktat gåvans storlek liten eller stor - till glädje för förbundets årsmöte och verksamhet. Gåvan tas tacksamt emot genom insättning på Lekmannaförbundets bankgiro **5591-3321**.

Anteckna **"Sommarmöte 2022"** i det utrymme som finns för meddelande till mottagaren. Upplysning om kostnader och inkomster knutna till sommarmötet (Riksårsmötet) kommer att lämnas senare. Lekmannaförbundet gläds åt och uppmuntrar alla till engagemang och ansvarstagande för att på frivillig och ideell grund tjäna vår Svenska kyrka och därmed Kristus inom alla kyrkans fyra verksamhetsområden: gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission. Härutöver vill Lekmannaförbundet främja kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition) samt uppmuntra till och faktiskt skapa opinion för kristna värderingar i samhället. Gud, låt Lekmannaförbundets Riksårsmöte 2022 och hela förbundets verksamhet genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

Vår kyrka, Svenska kyrkan, ska vara en levande kyrka, en kyrka som tänder i bön, engagemang och ansvar, en kyrka som vänder till förmån för ett verkligt liv med och i Kristus, ett liv där Kristus alltid står i centrum, en kyrka med ett rikt och regelbundet gudstjänstliv, en kyrka som förmedlar Guds ord och som på allvar bryr sig om, lyssnar och delar medmänniskors svårigheter och glädjeämnen, en kyrka som är öppen för regelbundna böner och samtal (bön och lovprisning) med Kristus. Allt detta lägger vi i Guds händer och ber om hans kraft att fortsätta med att i glädje förverkliga nu nämnda intentioner.

Gud med oss.

I frid och tacksamhet över ditt bidrag!

Anders Nordberg

MAJ 2021		29000:-
FEB 2021		27000:-
NOV 2020		25000:-
AUG 2020		7000:-
APR 2020		6000:-
JAN 2020		4000:-
DEC 2019		3000:-

Tredje söndagen i fastan

KAMPEN MOT ONDSKAN

Oculi (trons ögon)

Temat för Evangeliebokens bibliska läsningar under Tredje söndagen i fastan är **KAMPEN MOT ONDSKAN** med bibeltexter hämtade från *Gamla testamentet, Psaltaren 25:12-22 och Jesaja bok 59:14-17* och från *Nya Testamentet, Efesierbrevet 6:10-18 (Epistel) och Markusevangeliet 5:24-34 (Evangelium)*.

GAMMALTESTAMENTLIG LÄSNING

Psaltaren

Psaltaren är en samling av "lovsånger" egentligen avsedda att sjungas under ackompanjemang av ett stränginstrument. Samlingen med 150 Psalmer bär det hebreiska namnet Tehillim som betyder just "Lovsånger". Den grekiska översättningen Septuaginta av Gamla Testamentet (från ca 200 f.Kr.) liksom Nya Testamentet använder beteckningen "Psalmer" jfr. Jesu ord: "Allt måste uppfyllas som är skrivet om mig i Mose lag och Profeterna och i **Psalmerna**" (Lukas 24:44). Ordet "psalm" kommer från den grekiska översättningens ord *psalmós* för det hebreiska ordet *mizmór* som betyder "en sångackompanjerad av ett stränginstrument." Det grekiska ordet *psaltérion*, som ligger bakom vår benämning Psaltaren, är en översättning av det hebreiska ordet *kinnor* som betyder "lyra – liten harpa".

Psaltaren 25:12-22

Var och en som fruktar Herren får veta vilken väg han skall välja. Själva får han leva i ro, och hans barn skall ta landet i arv. De som fruktar Herren och hans förtrogna, hans förbund skall ge dem insikt.

Min blick är ständigt fäst på Herren, det är han som löser min fot ur snaran.

Vänd dig till mig, var barmhärtig, ty jag är ensam och betryckt. Lindra mitt hjärtas plåga, för mig ut ur trångmål.

Tänk på mitt lidande och mitt betryck och förlåt mig alla mina synder.

Se på mina fiender – så många de är, så hätska i sitt hat! Rädda mitt liv, befria mig, svik mig inte, jag flyr till dig.

Låt oskuld, och redlighet bevara mig, ty jag hoppas på dig. O Gud, befria Israel från all dess nöd!

Kollektbön

O Gud, du som har all makt i himlen och på jorden, hör våra böner och var vårt beskydd, så att vi, frälsta från mörkrets välde, kan vandra som ljusets barn. Genom din Son Jesus Kristus. Vår Herre. Amen.

Jesaja 59 :14 – 17

Längtan efter att Gud skall gripa in och skapa rättvisa är ett återkommande tema i Gamla testamentet (GT)

Rätten trängs tillbaka, rättfärdigheten stannar på avstånd, ärligheten snubblar på torget, redbarheten kan inte komma fram. Ärligheten har gått förlorad, den som skyr det onda blir plundrad. Herren såg med misshag att det inte fanns någon rätt. Han såg att ingen trädde fram och häpnade över att ingen ingrep. Då gav hans styrka honom seger, hans rättfärdighet var hans stöd. Han klädde sig i rättfärdighetens harnesk och satte se-

gersnens hjälm på sitt huvud, klädde sig i hämndens dräkt och svepte sig i harmens mantel.

Profeten Jesajas ord påminner oss om att det är lätt för människan att komma på fall. Jesaja vidarebefordrar Guds ord och förmedlar hopp gentemot ondskan genom att uppmuntra Guds folk, israelerna, som återvänt från den Babyloniska fångenskapen sedan babyloniernas välde störtats av perserna ca 539 f.Kr. Oavsett om Jesaja kap 56 – 66 utgör ett enhetligt avsnitt i Jesaja bok av en enda anonym profet (ofta kallad 'Den tredje Jesaja') eller härrör från flera olika författare så uppmuntras folket genom upplysningar t.ex. om att Herrens tempel är öppet för alla och att israelerna ska hålla sig till det som är rätt, att handla rättfärdigt, ty Herrens hjälp kommer snart, hans rättfärdighet ska segra. Den människa som handlar så, den människa som håller fast vid detta, att iakttä sabbaten och inte vanhelga den och att avhålla sig från allt ont, förblir lycklig. Även den rättfärdige går under utan att någon bryr sig om det. Samma öde gäller för de trogna som rycks bort utan att någon märker det. Men den rättfärdige utlovas frid och den som fört ett rättfärdigt liv utlovas att få gå till vila. Genom tröstande ord till de modlösa säger Gud genom profeten att han finns hos den modlöse och försagde för att ge dem mod och kraft. Gud sade att han hade sett vad folket hållit på med och trots Guds vrede över deras syndiga girighet, trots att de fortsatte att följa sin egen väg ville han bota dem, leda dem och ge dem tröst. Söndagens gammaltestamentliga text ger uttryck för israelernas (folkets) klagan och syndabekännelse men också för Guds hjälp till de botfärdiga (ångerfulla, ångerköpta eller förkrossade). Han såg att ingen av israelerna trädde fram och häpnade över att ingen ingrep. Då gav hans styrka honom seger och hans rättfärdighet var hans stöd. Han klädde sig i rättfärdighetens harnesk och satte segerens hjälm på sitt huvud., klädde sig i hämndens dräkt och svepte sig i harmens mantel. Han kommer till Sion som befriare, till dem i Jakob som upphör med sina brott säger han "Detta är mitt förbund med dem, säger Herren: Min ande som fyller dig och mina ord som jag har lagt i din mun skall alltid bli kvar hos dig och dina barn och dina barns barn, säger Herren nu och för evigt."

NYTESTAMENTLIG LÄSNING

I Efesierbrevet uppmanar Paulus församlingen i Efesos att leva som ljusets barn. Ett sätt att bevara ljuset och skydda sig mot ondskan är att *klä sig i Guds rustning*. Paulus målar upp bilden av oss alla.

Epistel

Efesierbrevet 6: 10-18

Hämta nu styrka hos Herren, av hans oerhörda kraft. Ta på er Guds rustning, så att ni kan hålla stand mot djävulens lömska angrepp. Ty det är inte mot varelser av kött och blod vi har att kämpa utan mot härskarna, mot makterna, mot herrarna över denna mörkrets värld, mot ondskans andekrafter i himlarymderna. Ta därför på er Guds rustning, så att ni kan göra motstånd på den onda dagen och stå upprätt efter att ha fullgjort allt. Stå alltså fasta, spä på er sanningen som bälte och klä er i rättfärdighetens pansar och sätt som skor på era fötter villigheten att gå ut med budskapet som fred. Håll ständigt trons sköld framför er, med den skall ni få den Ondes alla brin-

nande pilar att slockna, och grip frälsningens hjälm och Andens svärd, som är Guds ord. Gör det under åkallan och bön, och be i er ande varje stund. Därför skall ni hålla er vakna och aldrig tröttna i er bön för alla de heliga.

Paulus uppmanar de kristna i Efesos att ta på sig Guds rustning. Han räknar upp vapen som bara finns hos Gud. Utgångspunkten är det faktum som vi gång på gång måste kämpa mot, ondskans andemakter. Det är inte fråga om bara kött och blod, om människor som är kristendomsfientliga eller likgiltiga. **Det är fråga om själafienden**, den Starke, han som kan liknas vid ett rytande lejon som söker ro. Vi behöver beväpna oss med andliga vapen. För många är det lätt att tro att det är vapen som vi själva fabricerar. De lyssnar till vad som räknas upp: sanning, rättfärdighet, bredvillighet och tro. Genast tänker man att detta måste vara kristna dygder, som det nu gäller att åstadkomma. Det blir emellertid oftast en dålig rustning med många ihålligheter. Åklagaren kastar sitt spjut genom hålen och finner han inte något hål så gör han oss nöjda och egenrättfärdiga och har därmed vunnit slaget. Alla de här vapnen kommer från Kristi rustkammare. "Sanningen" är den stora sanningen att det är Kristus som svarar för oss. Har vi spämt den sanningen som ett bälte kring livet, så kan vi möta Ovänner, möta Ondskan. "Rättfärdigheten" är Kristi rättfärdighet. Rättfärdigheten är det harnesk som Åklagarens spjut inte kan tränga igenom. "Bredvilligheten" som gör våra steg så lätta, kommer av "fridens evangelium", av den ständigt nya förlåtelsen. "Trons sköld" är gjord av Kristi förtjänst, som släcker den ondes alla brinnande pilar, även när han bevisar att vi inte duger, inte får kalla oss kristna

och inte är värdiga att ta emot altarets sakrament. På samma sätt är det med *frälsningens hjälm* och *Andens svärd*. De är tillverkade av Kristus. De håller, de tål alla angrepp och de rostar inte. **Vad som än händer har vi tillgång till ett outtömligt förråd av förlåtelse, en ogenomtränglig skyddsmur av barmhärtighet, ett Guds eget bergfäste, som aldrig kan förgöras. Låt oss ta på oss hela Guds vapenrustning!** Paulus talar i sista meningen om **den oundvikliga kampen**. I bakgrunden finns den väldiga kraft med vilken Gud uppväckte Kristus och med vilken han verkar i oss när vi tror på honom. Vad gäller Paulus tal om att ikläda sig Guds rustning gäller det att verkligen vara rustad med något som kommer från Gud. **Det är fråga om en kamp mot andemakter som är oss ohjälpligt överlägsna, om inte Kristus strider för oss.** Dessa andemakter finns i den himmelska världen, den som skapades före vårt universum och där upproret skedde, det som ledde till att Satan upprättade sitt rike. Paulus har talat om **den Mäktige**, som råder över rymdens onda makter som är verksam i alla som trotsar Gud. Det är honom vi måste möta. Det gäller att genomskåda alla lömska försåt och konstgrepp som inte är uppenbart onda. Det gäller att genomskåda dem och göra motstånd. Det är en kamp på liv och död. **De attiraljer som Paulus i detalj beskriver, rustningens delar som stadigt gehäng för svärd, harnesk av stål, en stor fyrkantig sköld och hjälm på huvudet är exempel på allt det som behövs om man ska kunna hålla stånd och vinna seger på den onda dagen.** *Bälten* - som gör att man kan fästa upp de långa kläderna och alltid ha svärdet till hands, är sanningen den stora **sanningen** att Gud finns och har gripit in i vår värld genom Kristus på ett sätt som bestämmer hela min tillvaro. Det *harnesk*, som skyddar bröstet är **rättfärdigheten**, inte min egen, som har många blottor, utan Kristi rättfärdighet, som är fullkomlig och skyler allt som brister hos mig. *Skorna* som gör det möjligt att gå obehindrat över stenskrävor och törntaggar, är den bredvillighet, som kommer av fridens evangelium. Detta är något som hos mig när jag tar emot evangeliet om syndernas förlåtelse och får frid med Gud. Paulus har profeten Jesajas ord i åtanke då profeten talar om glädjebudbärarens fotsteg, som bär honom över bergen ivrig att få *förkunna frid och frambära gott budskap*. I bredvilligheten ligger också viljan att vara en glädjebudbärare till andra, en som förmedlar den stora nyheten om Jesus. *Skölden* åter skyddar mig från brinnande pilar, mot frestelserna och mot samvetets anklagelser, som säger att jag aldrig blir sådan en kristen borde vara. Kristus har med sitt blod släckt den elden då han dog för mig. *Hjälmen* är frälsningen – räddningen. **Kristi försoning** är mitt skydd också mot Åklagarens mest dräpande hugg. Och *svärdet* – vapnet som ger den angripne möjlighet att slå tillbaka – **är Guds ord**. Det bästa vapnet i kampen är min förankring i Guds ord. Paulus kommer in på det som vi själva kan göra för att vara rustade. Vi kan skaffa oss kunskap genom att leva oss in i Skriften, ta emot Ordet med både huvud och hjärta. Och Paulus tillfogar omedelbart vad vi mera kan göra – vi kan bedja ständigt, oavslutligt, uthålligt i Anden (Anden ber i oss och för oss, när vi inte själva vet vad vi skall bedja). Paulus påminner också om *förbönen*. Han behövde särskild förbön för att tolka evangeliets hemlighet, som han talat så mycket om i detta brev. Apostlarna fick kämpa för att kunna lägga fram det oerhörda som de varit med om och fått uppdrag att förkunna. De hade löfte om Andens hjälp och fick denna hjälp vilket för oss alla ofta är något som bryter sig väg genom smärta och kamp.

Evangelium

Jesus helade vid några tillfällen människor genom att röra vid dem. En kvinna som hade hört talas om detta bestämde sig för att försöka få del av denna helande kraft. Vi läser om kvinnans möte med Jesus.

Markus 5:24-34

Mycket folk följde efter och trängde sig in på honom. Där fanns en kvinna som hade lidit av blödningar i tolv år. Hon hade varit hos många läkare och fått utstå mycket. Det hade kostat henne allt hon ägde, men ingenting hade hjälpt, snarare hade hon blivit sämre. Hon hade hört vad som berättades om Jesus, och nu kom hon bakifrån i hopen och rörde vid hans mantel, för hon tänkte att hon bara fick röra vid hans kläder skulle hon bli hjälpt. Och genast stannade blodflödet och hon kände i kroppen att hon var botad från sitt onda. När Jesus märkte att det hade gått ut kraft från honom vände han sig om i hopen och frågade: 'Vem rörde vid mina kläder?' Lärjungarna sade: 'Du ser väl hur folk tränger på, och ändå frågar du vem som har rört vid dig!' Han såg sig omkring efter henne som hade gjort det. Kvinnan som visste vad som hade hänt med henne, kom rädd och darrande fram och föll ner för honom och talade om hur det var. Han sade till henne: 'Min dotter, din tro har hjälpt dig. Gå i frid. Du är botad från ditt onda.'

Evangelisten Markus ger här ett för oss alla **verkligt exempel på tro**. Jesus hade undervisat många människor som stod på stranden kring Genesarets sjö. Han gav dem många liknelser, t.ex. liknelsen om sådden, om lampan, den växande sådden och om senapskornet. På kvällen samma dag föreslog han lärjungarna att de skulle fara över till andra sidan om sjön. Då lämnade lärjungarna folket på stranden och tog med sig Jesus i den båt i vilken han satt. Andra båtar följde med. Då kom en häftig stormby och vågorna slog in i båten så att den var nära att fyllas. Själv låg han och sov i aktern med huvudet på dynan - Lärjungarna väckte honom och sade: 'Mästare, bryr du dig inte om att vi går under?' Han vaknade och hutade åt vinden och sade åt sjön: 'Tig! Håll tyst!' Vinden lade sig och det blev alldeles lugnt. Och han sade till dem **Vår för är ni rädda? Har ni ännu ingen tro?** Då greps lärjungarna av stor fruktan och sade till varandra. 'Vem är han? Till och med vinden och sjön lyder honom.' Här ger evangelisten ett exempel på onskans härjning med farliga vindstyrkor och vattenintag men också ett exempel på **otro, lärjungarnas otro! Vår evangelietext för Tredje söndagen i fastan ger uttryck för raka motsatsen, uttryck för verklig tro!** Efter det att stormen hade mojnät tog sig Jesus och lärjungarna över till andra sidan om sjön där Jesus drev ut onda andar ur en man, andar som övergick till en svinhjord som störtade ner i sjön När Jesus hade farit tillbaka till andra sidan om sjön, till den sida från vilken lärjungarna och Jesus ursprungligen kom, samlades

mycket folk omkring honom, bl.a. en synagogsföreståndare vid namn Jairos vars dotter låg döende i Jairos hem. Medan Jesus följde Jairos på väg hem till dottern trängde sig många människor på honom. Bland människorna fanns en kvinna som hade lidit av **sjukdom (blödningar) i tolv år**. Hon hade varit hos många läkare och fått utstå mycket. Läkarbesök och sökande av hjälp hade kostat kvinnan allt hon ägde men ingenting hade hjälpt. Hon hade snarare blivit sämre. Hon hade hört vad som berättades om Jesus, och hon kom nu bakifrån i hopen **och rörde vid Jesu mantel**.

Hon tänkte att om hon bara fick röra vid Jesu kläder så skulle hon bli hjälpt. Och **genast stannade blodflödet**, och hon kände i kroppen att hon var botad från sitt onda, Jesus märkte genast att **"det gick ut kraft från honom"**. Den ond-ska som tagit sin boning i kvinnan hade besegrats, av **trons kraft**, genom Jesus Kristus som **bärare av Guds kraft!** Vad trodde hon egentligen? Säkert trodde hon att Jesus kom från Gud, sänd för att hjälpa också dem som ingen annan ville eller kunde hjälpa. Nu kom han kring-gärdad av en folkskara som alla ville höra och se. Hon trängde sig fram med förtvivlans beslutsamhet och hon lyckades snudda vid hans mantel. Och genast kände hon att det hade skett – **Hon var botad**. Vi får inte glömma att även Jesus kände något. **Ingen som behöver Jesu hjälp kan snudda vid honom utan att han märker det**. De ögonblick då någon snuddar eller på annat sätt kommer till eller berör honom är för honom **de stora ögonblicken i livet**. Så kan **tron** alltså vara eller ta sig uttryck, en blyg fråga, en darrande hand som snuddar vid eller sträcker sig efter Hjälparen. Omvänt så behövs tro för att kunna ta emot Guds kraft. Jesus sade: *Din tro har hjälpt dig*. Sådan var tron hos rövaren på korset, hos den romerske officeren (centurionen), hos den spetälske och hos många andra som hade tillit till honom. Ett enda litet hopp, en sista möjlighet i en situation som kunde tyckas förtvivlad. Tron är inte säker på det viset att den tar för givet, att den har sitt på det torra. Den anser det inte självklart att Jesus måste hjälpa eller handla som den troende vill. Tron anser det inte självklart att Jesus måste hjälpa. Men den vet att Jesus hör bön och är öppen för all annan kontakt och därmed vet tron att Hjälparen finns hos den troende. Tron vet att Jesus är barmhärtig, över allt förnuft. Därför vågar den hoppas på

Min dotter, din tro har hjälpt dig. Gå i frid. Du är botad från ditt onda.

ett under, ett under som är lika stort, när han ännu en gång förlåter, som när han botar spetälska och uppväcker döda. Traditionen att rena efter blödningar fanns på Jesu tid och har levt kvar länge i kyrkans historia. Enligt 3 Mosebok 12 kap ansågs en israelisk kvinna som fick ett barn av manskön oren i sju dagar, lika lång tid som motsvarar tiden för en kvinnas menstruation. Den åttonde dagen skulle pojken omskäras. Sedan skulle modern vänta i 33 dagar under sin blödnings- och reningstid. **Modern fick inte röra vid något heligt eller komma in i helgedomen förrän reningstiden var slut**. När en kvinnas reningstid var slut skulle hon komma med ett brännoffer och ett syndoffer till en präst som skulle offra ett lamm eller/och en duva och därmed bringa försoning åt henne, så att hon blev ren efter sitt blodflöde.

I vårt land har traditionen med s.k. kyrktagningar efter barnafödande levt kvar länge. På 1800-talet fanns i vårt land olika ordningar för kyrktagningar, en för ärbara kvinnor och en för icke-ärbara (barnafödande utanför äktenskapet). Kvinnan i vår bibeltext som trodde på och sökte Jesus nu efter tolv års blödningar befann sig i ett bottenläge. **Det var modigt av henne att i den situationen röra vid Jesu kläder. Jesus blev enligt judisk tro också oren när den blödande kvinnan rörde vid honom. Det var därför förbjudet att göra så men kvinnan gjorde det likväl. Kvinnan kom rädd och darrande fram och berättade om sin belägenhet. Genom**

sin förbjudna handling riskerade hon att råka illa ut. Men Jesus tog emot och bejakade henne! *"Din tro har hjälpt dig!"* Kvinnan blev frisk! Viktigast i berättelsen är kanske inte miraklet att kvinnan blev frisk utan kvinnans föredömliga mod och handling – **att hålla ut i tro och tillit**.

Låt oss hålla fast vid vår Herre och Frälsare, vid Honom som ger oss välsignelse inte minst i våra sämsta stunder. Inget mörker är för svårt för Jesus. Han kommer som vår vän för att välsigna, bekräfta och ta oss i anspråk.

Herre så ställer också vi oss här vid vägen där du går fram. Ge oss kraft att våga tränga oss fram och be om den kraft som går ut från Dig! Säg bara ett ord, Herre!, säg det när vi bäst behöver det! Låt oss få höra om vi är på orätt väg. Spärra i så fall den vägen och hindra oss från att gå vidare! Ge oss den hjälp som vi bäst behöver! Du vet vilka brister som är störst hos oss! Bara du kan bota dem! Bara du kan säga att vi får följa dig. Det är dig vi behöver, och dig vi litar på. Herre förbarmadig över oss. Amen

Anders Nordberg

Referenser:

Bo Giertz
Martin Lind

DELA LIKA UNDER SAMMA HIMMEL

SWISHA HALVA MATKASSEN

Tillgång till näringsriktig mat är en mänsklig rättighet som vi människor i hela världen delar.

45 MILJONER
MÄNNISKOR RISKERAR
NU AKUT HUNGERSNÖD*

Dela med dig genom att swisha halva beloppet för något du köper. Det kan vara kostnaden för en halv kaffe, en halv lunch eller varför inte halva matkassen. En gåva som gör skillnad. Tillsammans gör vi världen hel. Vi delar lika under samma himmel.

*Källa: FN (nov 2021)

FAMILJENYTT

TILL MINNE

CARL-AXEL AXELSSON
1924 – 2021

Som meddelats i närmast föregående tidsskrift lämnade vår f.d. förbundsordförande Carl-Axel Axelsson den 16 november 2021 sitt jordeliv. Han lämnade därmed sin hustru Margareta, sina fyra barn med familjer, barnbarn och barnbarnsbarn.

Han lämnade också oss övriga, vänner och medarbetare i sorg och saknad dock utan egen oro, med fast förtröstan på Kristus samt med allas vår tacksamhet över den glädje, värme, trofasthet och kunskap som han förmedlat. Tidigt väcktes hans Gudstro med fokus på Guds skapelse, på skog, kust och hav och tidigt i sitt yrkesliv ivrade han för en förbättring av svenska folkets och inte minst barns kunskaper i engelska språket med engagemang i uppgiften att föra in engelska som obligatoriskt ämne i grundskolan. Som tillhörig skol- och utbildningsväsendet i vårt land innehade han många ansvarsfulla uppgifter t.ex. som metodiklektor i engelska vid Lärarhögskolan i Stockholm, ämneskonsulent i engelska hos Skolöverstyrelsen och Stockholms skoldirektion, undervisningsråd och chef för Skolöverstyrelsens lärarutbildningsbyrå samt byråchef vid Universitets- och högskoleämbetet med ansvar för bl.a. internationaliseringsfrågor. Samtidigt författade han läroböcker och skrifter knutna till pedagogik och undervisningshistoria t.ex. *'Bättre engelska'* och *'Gud, Engelska och Hyvelspån'*.

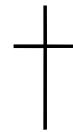
Carl-Axels livsverk är omfattande, djupt, brett, innehållsrikt och inrymmer inte minst ett livslångt engagemang i och för vår Svenska kyrka, för Kristus, med förtroendeuppdrag i hemförsamlingen i Västerled, i Stockholms stift och på nationell nivå som ledamot i Kyrkomötet och i dess Läronämnd. Fram till sin död var han aktiv i Svenska kyrkans lekmanaförbund vars benämning från och med förbundets tillkomst den 22 oktober 1918 och fram till 1978 inleddes med

begreppet *'Kyrkobrodererna'*. Förbundet bildades genom en sammanslagning av *Själavårdssällskapet i Stockholm* och *Kyrkliga frivilligkåren m.fl. i Uppsala* på initiativ av bland andra roteman Carl Alm, biskop Manfred Björkquist och ärkebiskop Nathan Söderblom. Björkquists och organisationens lösen var *"Sveriges folk, ett Guds folk!"* Förbundets uppgift var och är som de flesta av oss vet att med Kristus i centrum samla människor till engagemang och ansvarstagande för vår Svenska kyrka med delaktighet i dess uppgifter: gudstjänstliv, undervisning, diakoni och mission. Ärkebiskop Nathan Söderblom blev 1918 förbundets förste ordförande och Carl-Axel dess nionde (1984-1998). Därefter utförde han med ansvar, engagemang och värme många uppgifter som förbundets hedersordförande 1998 – 2021 inte minst uppgifter knutna till *regelbundet återkommande inspirationsamlingar, seminarier och riksmöten (års- och planeringsmöten)*. Han kombinerade nämnda uppgifter dels med resor till ett stort antal lokala medlemsföreningar, dels med personlig medverkan vid förbundets rikskonvent (riksårsmöten) vartannat år dels ock med ett eget, omfattande författarskap, resulterande i läroböcker, romaner, studiehäften och skrifter med särskild för-

kärlek för aposteln Johannes. Till hans författarskap hör: *LEVA, VÄXA, TJÄNA I KYRKAN – teologi för kyrkans folk; VEM ÄR HAN? (Johannes); SILVERSMEDEN; ALLA TIDERS BOK (VÄGEN VÄNTAR, VANDRA VIDARE, MOT ETT MÅL); MÄNNISKA; SE MÄNNISKOR; GUD BLEV MÄNNISKA; Bry dig! och 24 ANDAKTER.*

Carl-Axels musikaliska ådra och gåva som textförfattare, tonsättare och pianist

Älskade älskade Carl-Axel

Carl-Axel Axelsson

* 15 juni 1924

† 16 november 2021

har lämnat jordelivet - i trygghet och utan oro -
omgiven av familjen i sitt hem

MARGARETA

KRISTINA och ROLF Johannes och Caroline David Karolina och Woytek Viktoria och Robert	EVA och MICHAEL Josefine och Emanuel Jonatan och Amanda Linda Carl och Maja Anna och Johan
---	---

MARIA och JONAS Carl och Eva Johan Axel och Anna Oskar och Christina August Arvid	LASSE och ANNA Mikaela och Niklas Jesper Mia Noa
---	--

Gustav, Josef, Lena, Per, Joline, Hjördis,
Bonnie, Bobo, Björn, Solveig och Eije

Anna-Maria Carl Anton

Övrig släkt och vänner

Och detta är vad han själv lovade oss:
det eviga livet
1 Joh 2:25

Begravningsgudstjänsten äger rum
fredagen den 17 december kl. 11.00 i S:t Birgitta kyrka.
Efter gravsättningen på Bromma kyrkogård inbjudes till
minnesstund i Nockebygården, intill S:t Birgitta kyrka.
Svar om deltagande till FONUS Bromma
tel 08-7098650 eller bromma@fonus.se
Senast 8 december
Tänk gärna på Credo - BG: 571 - 1858

och hans praktiska anlag med erfarenhet från såväl hus- som båtsnickerier är egenskaper som härutöver gör sig påminda.

För oss alla och inte minst för mig som förbundsordförande framstår Carl-Axel som ett av lekmannarörelsens fundament, en förebild med innehav av en mångfald gåvor som utan tanke på egen vinning bestod i att tjäna, undervisa och verka i Kristi efterföljd. Han hade förmågan att brett och djupt analysera de utmaningar som han ställdes inför och med allsidig kunskap och erfarenhet var han en kraftkälla med uppmuntran och positivism, med utstrålning och värme och inte minst med det allra viktigaste - den stora gåvan att undervisa och förmedla

Gudstro där Kristus med Bibelordet ständigt stod i centrum.

Två veckor före sin död färdigställde Carl-Axel sin sista skrift, häftet 24 ANDAKTER. Den 24:e av dessa Andakter är rubricerad "SE, JAG GÖR ALLTING NYTT." Andaktens bibeltext är hämtad från Uppenbarelseboken 21 kap som handlar om den väldiga uppenbarelse i ord och syner som aposteln Johannes hade. Johannes makalösa andliga syn avslöjar en fundamental sanning: Det är inte reparation det är fråga om. *Det är nyskapelse.* Guds himmel, livets, försoningens och glädjens livsrum skall "komma uppifrån" som en ny Guds skapelse, en kärleksgåva, "en brud som är smyckad för sin man".

Denna den sista av de 24 andakterna avslutas med några verser ur Sv Ps 324 där vers 3 har följande lydelse: *"Vad ingen kan beskriva, vad ingen hört och sett skall Gud de sina giva. Hans rike är berett. Där får till sist de skåda Guds majestät och ljus. Oändlig frid skall råda i deras Faders hus."*

Carl-Axel är för alltid i största tacksamhet till Herren Jesus Kristus och i allra ljusaste minne bevarad! Oförglömliga är hans gärningar i Kristus!

*Anders Nordberg
förbundsordförande*

act
Svenska kyrkan

NÖDROP FÖR UKRAINA
SWISHA 900 1223 - SKRIV AKUT I MEDDELANDEFÄLTET

FAMILJENYTT

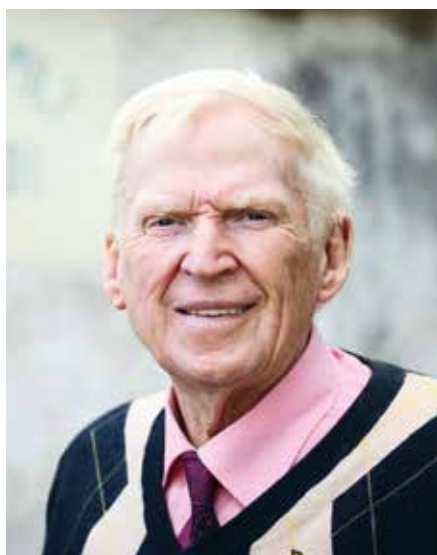
TILL MINNE

CARL-ERIK SAHLBERG
1945-2021

Prästen, kyrkohistorikern, missionären och författaren Carl-Erik Sahlberg har avlidit i Tanzania i en ålder av 76 år. Hans närmaste är hustrun Overa och barn med familjer.

Under sina mer än fem decennier som präst svarade Carl-Erik Sahlberg för en enastående gärning, i S:ta Clara kyrka i Stockholm där han var ansvarig för arbetet bland dem han kallade "de tilltufsade" i 25 år, i Tanzania som prästutbildande missionär på 1980-talet och bland föräldralösa barn och bibelskoleelever efter pensioneringen 2012, som författare till mer än 30 böcker och som lärare i bland annat kyrkohistoria.

Carl-Erik inspirerade församlingar i skilda samfund runt om i Sverige genom studiebesök i S:ta Clara och predikoresor runt om i Sverige, den sista bara ett par månader innan han gick ur tiden. Carl-Erik var en sann ekumen men hans hjärta brann särskilt starkt för Svenska kyrkan, som han med inspiration från fornkyrkan kallade "mamma kyrkan". Han såg med sorg på urvattnad förkunnelse och fallande kurvor för snart sagt allt från medlemsantal till begravningar. Han var be-

sluten att arbeta för att få Svenska kyrkan att vända och tända, att hitta tillbaka till kärnan i det kristna budskapet, med Bibeln som fast grund och där Jesus Kristus alltid står i centrum och beroendet av den helige Ande bejakas.

I det syftet tog Carl-Erik initiativ till nätverket Vägen där präster, diakoner, andra anställda och lekfolk som delar hans vision stöttar och inspirerar varandra. Under den sista sträckan av jordevandringen stod

Vägens framtid och utveckling högt på hans dagordning. Under hans Sverigebesök i höstas var han värd för en Vägendag i S:ta Clara där representanter för en rad inomkyrkliga organisationer möttes för interna överläggningar och ett offentligt panelsamtal om Svenska kyrkans framtid. Kyrkohistorikern Carl-Erik betecknade själv samlingens bredd och mångfald som "kyrkohistorisk".

Nätverket Vägen blir aldrig riktigt det samma utan eldsjelen Carl-Erik Sahlberg. Han inspirerade och drev på oss andra och fick oss att åstadkomma mer än vi trodde var möjligt. Ingen kan ta över hans roll, som bottnade i hans breda kunskap, stora erfarenhet och aldrig sinande energi. Men en av Carl-Eriks styrkor var att han byggde för framtiden. Det gäller verksamheten i S:ta Clara, som har fortsatt att utvecklas och växa även efter att han lämnade ledarskapet. Och det gäller nätverket Vägen, som i en tid som denna har en stor uppgift att fylla för Svenska kyrkans och svensk kristenhets framtid.

*För ledningsgruppen för nätverket Vägen
Anders Åström, ordförande
Elisabeth Sandlund, vice ordförande*

CARL-ERIK SAHLBERG
1945-2021

Som meddelats i Lekman i Kyrkan nr 4-2021 lämnade Carl-Erik Sahlberg den 17 november 2021 sitt jordeliv, sin hustru Overa, sina barn med familjer och alla oss andra, otaliga bröder och systrar i Kristus, såväl i Sverige som utomlands, för vilka han varit en levande förebild, en centralgestalt i mission, kunskap, undervisning, bön och kärlek, inte minst med ständig förbön för sin egen, S:ta Claras och andras verksamheter bland samhällets mest tilltufsade människor.

Carl-Erik föddes i Hamnerdal i Jämtland den 22 oktober 1945 och växte upp under enkla förhållanden dock med särskild studiebegåvning och med omvitnat gott minne. Han tog studentexamen i Östersund 1966. Något tidigare i tonåren hade Carl-Erik kommit till tro. Herren valde Carl-Erik och Carl-Erik valde Herren. I hembygden spreds ryktet att Sahlbergs pojken hade gått och blivit religiös. Efter teologistudier prästvigdes Carl-Erik redan 1968 och fick tjänst som kyrkoadjunkt i Storsjö kapell fram till och med 1973 var-

efter studier i teologi återupptogs. Han utsågs till kyrkoherde i Alsens församling i Jämtland 1976 och verkade där med avslut 1983. Under denna period närmare bestämt 1977 disputerade Carl-Erik i kyrkohistoria vid Uppsala universitet på en avhandling om pingströrelsen och tidningen Dagen, inriktad på rörelsens existens och verksamhet 1907-1963. Efter sin tjänstgöring som kyrkoherde i Alsens församling var Carl-Erik verksam som missionär och lärare i kyrkohistoria främst för blivande missionärer och präster vid Makumira

Lutheran Theological College i norra Tanzania. Senare, från och med ca 2010 och fram till sin död var han tillsammans med sin hustru Overa ansvarig för driften av ett antal barnhem i Afrika, särskilt för barn som mist sina föräldrar i hiv/aids. Verksamheten betjänade ca 200 barn från Uganda, Tanzania och Kenya. I stort sett samtidigt eller under åren 1989 – 2012 var Carl-Erik verksam i S:ta Clara kyrka inom Stockholms domkyrkoförsamling (S:ta Clara kyrkas vänner) där han som ordförande, präst och direktor fick ett mer fritt handlingsutrymme. Här tog Carl-Erik initiativ till och praktiserade ett omfattande diakonalt arbete bland socialt utsatta och hjälpsökande i Stockholms centrala delar. Parallellt med sin verksamhet i S:ta Clara fortsatte Carl-Erik med sin akademiska verksamhet och undervisade sedan 1995 i *kyrkohistoria* vid Teologiska Högskolan i Stockholm, Saint John's College i Nottingham i England och vid Ersta Sköndal högskola i Stockholm samt i *missionsvetenskap* vid Johannelunds teologiska högskola i Uppsala. Carl-Erik antogs 1998 som docent i kyrkohistoria av Uppsala universitet och gav ut ett femtontal, senare utökat till ett trettiotal böcker och skrifter.

Missionsinstitutet Kairos bildades 1996 med Carl-Erik som en av initiativtagarna och senare även dess direktor. Institutet har sedan gått samman med den svenska grenen av New Wine, och bildat Kairos New Wine där Carl-Erik tidigare varit med i styrelse och i ledningsgrupp. Carl-Erik var medlem i Svenska kyrkans lekmanförbund sedan början av 2000-talet och varumade starkt för denna vår rörelse med inriktning på ansvar och engagemang i Kristus, inte minst och särskilt för att bidra till en i alla delar *"levande kyrka"* alltid med Kristus i centrum. Carl-Erik var huvudtalare och ordets bärare i samband med Lekmannaförbundets Rikskonvent i Västena 2000 där han under temat *"Visa mig vägen Herre och låt mig villigt följa den!"* (den Heliga Birgittas dagliga bön) lät oss följa med i undervisning på upptäcktsfärd genom seklerna, med fokus på en vägvisare under varje sekel alltifrån Paulus till Moder Teresa! Under sensommaren 2006 hade ett fyrtiotal lekmän och teologer från hela Europa "jämte vårt eget Lekmannaförbund glädjen att tillsammans med vår europeiska syskonorganisation EFCM (European Forum of Christian Men), där undertecknad då hade förmånen att vara ordförande (president), bli inbjudna till S:ta Clara kyrka för att genom Carl-Erik till stor belåtenhet bli informerade om S:ta

Claras kristna sociala verksamhet med undervisning, diakoni, bön, omsorg och själavård. Carl-Erik var tillsammans med Carl-Axel Axelsson Lekmannaförbundets huvudtalare vid förbundets Rikskonvent i Helsingborg (Sundsgården) 2016 och Carl-Erik talade då om vikten av och glädjen i att stå fast i tron. Temat löd "Stå fasta". Carl-Erik deltog tillika med Carl-Axel i Lekmannaförbundets 100-årsjubileum 2018 i Uppsala! Till minne av Uppsala och våra ärkebiskopar så var Carl-Erik särskilt fäst vid ärkebiskop Bertil Werkström som gick ur tiden 2010. Carl-Erik uttalade flera gånger att *"Han är min favoritbiskop"*. "Det jag uppskattade hos Werkström var framför allt hans fasthet i tron och hans omsorg om den enskilde – detta inte minst till följd av att ärkebiskop Bertil hade lyft fram *själavårdens betydelse* i kyrkan". Ärkebiskop Bertil såg Sverige som ett postkristet land som behövde återevangeliseras.

Under alla år har Carl-Erik med djupt engagemang, med kärlek och värme uppmuntrat Svenska kyrkans lekmanförbund, det förbund till vilket han själv hörde, att bidra till existensen av en levande kyrka, en kyrka där bibelordet och Jesus Kristus står i centrum, en kyrka som ständigt för samtal med och förenas i bön till Herren. Den 28 januari 2009 tilldelades Carl-Erik Hans majestät konungens medalj av åttonde storleken i högblått band – *"för betydelsefulla insatser inom Kyrkans sociala arbete"*. Till Carl-Eriks *författarskap* hör minst ett trettiotal böcker. Flertalet av dem har gått ut i nya upplagor och minst tio av böckerna är översatta till andra språk. Här följer några exempel på de böcker och skrifter som Carl-Erik har författat: "FRÅN STORSJÖ KAPELL TILL SERGELS TORG", "DEN HELIGE ANDE – KRAFT TILL TJÄNST", "ALLT DET GODA VI HAR I KRISTUS", "DE TRE NYCKLARNÄ", "DAG FÖR DAG", "VÄLSIGNELSER I MITT LIV", "DEN KYRKA VÄXER SOM...", "KYRKANS FÖRSTA TID", "EFFEKTIV BÖN", "GEORGE MÜLLER – ETT LIV I BÖN OCH TRO", "MIRAKLET S:TA CLARA", "PREDIKNINGAR I KATEDRALEN", "MAMMA KYRKAN BERÄTTAR" m.fl.

I tacksamhet till vår treenige Gud för allt som Gud under alla år har förmedlat genom Carl-Erik, för ledarskap, kunskap, undervisning, klarsynthet, kärlek, omsorg, ödmjukhet, samtal, lyhördhet och förböner sörjer vi med saknad hans avfärd. Om tiden för livets slutskede kom på tal utta-

lade han vid ett flertal tillfällen med övertygelse - *'Tro det inte. Nej, tro det inte. Om ni får höra att jag är död, tro det inte – för då lever jag som aldrig förr.'* Hoppet om himmelen, Guds härlighet, var så viktigt för honom.

Jesus sade: *"Jag är uppståndelsen och livet. Den som tro på mig skall leva om han än dör."* (Joh 11:25)

Carl-Erik begravdes under torsdagen den 25 november 2021 i Tanzania i det land som hade hans hjärta sedan åren på 1980-talet. Han brukade säga att han önskade bli begravd i Afrikas röda jord. Denna hans önskan blev nu uppfylld sedan han avlidit i Marangu strax söder om Kilimanjaro. Detta påminner om afrikamissionären David Livingstone från Storbritannien (Skottland) vars hjärta begravdes i Afrikas röda jord 1873 medan hans övriga kvarlevor fördes till Westminster Abbey i London. Trots covidbegränsningen på 200 personer kom mellan 300 och 400 från hela Tanzania till Carl-Eriks begravning. Vårt svenska kungapar liksom biskop Andreas Holmberg i Stockholm hade sänt sina kondoleanser. Tre köror och en blåsorkester spelade och många höll tack- och minnestal. Begravningsceremonin betraktas som ljus och glädjefull - allt i stor tacksamhet.

Under fredagen den 26 november hölls minnesgudstjänst i S:ta Clara kyrka. Mats Nyholm, direktor i S:ta Clara, uttalade att Carl-Erik Sahlberg troligen är den människa som i modern tid har hjälpt flest fattiga i Stockholm och att i tron på sin Herre Jesus Kristus gick Carl-Erik ofta den där extra milen för sin nästa. Ivan Giertz, tidigare tjänstgörande präst i S:ta Clara, påminde om Carl-Eriks nio punkter för församlingstillväxt vilka betytt mycket för församlingens liv i S:ta Clara. En av punkterna är – *"Den kyrka växer som bryr sig om människor i nöd."* En del av sången och musiken under minnesgudstjänsten stod Carl-Erik själv för. Carl-Eriks inspelade sånger spelades upp och församlingen stod upp och sjöng med. Mats Nyholm upprepade Carl-Eriks ledord *"det bästa framför"* med sikte alltid liggande i himlen – och nu är Carl-Erik där!

*Carl-Erik är i stor tacksamhet, för alltid i allra ljusaste minne, bevarad!
Gud tillhör äran nu och i evighet!*

*Svenska kyrkans lekmanförbund
Anders Nordberg, förbundsordförande*

Kyrkans födelse del IX

Kyrkans födelse enligt evangelisten Lukas genom Apostlagärningarna, med Petrus och Paulus samt kyrkans identitet och tillväxt därefter – Petrus, Paulus, Gnosticism, Marcion, Irenaeus, Tertullianus, Clemens, Origenes, Konstantin, Athanasius, Julianus och Ambrosius etc.

KYRKOMÖTEN OCH TROSBEKÄNNELSER

Den övertygelse som de kristna gav uttryck för i sin gudstjänst och sitt vittnesbörd – inte minst om Jesus Kristus – var grundläggande för kyrkans själva existens. 300-, 400- och 500-talen kännetecknades av utdragna kontroverser – särskilt i östkyrkan. Dessa gällde, som antecknats, om huruvida Kristus, Guds Son, själv var Gud (reenighetsläran) och huruvida han var både människa och Gud (läran om Kristi person eller kristologin).

En mängd biskopsmöten hölls. Fyra av dessa, **Nicæa** (325), **Konstantinopel** (381), **Efesus** (431) och **Chalcedon** (451) kom att betraktas som allmänna (ekumeniska) möten, bindande för hela kyrkan. Vissa områden inom den östra kristenheten förkastade besluten vid Efesus och Chalcedon. Två senare allmänna kyrkomöten i **Konstantinopel** (553 och 680-681) tog upp liknande frågor dock utan större inflytande på kristenheten i väst. Många trosbekännelser och lärosatser blev till – inklusive den berömda nicenska trosbekännelsen och den chalcedoniska trosbekännelsen – som blev prövostenen på renlärlighet över större delen av den kristna världen. Det var ett tidsskede av enastående betydelse för utformning av kristen teologi.

Samtidigt var det ett skede präglad av dominerande kejare som lade sig i, av färgstarka personligheter som rensade upp åtskilligt och av bitter antagonism mel-

lan ledande biskopsdömen. Tekniska termer utan biblisk förankring gjordes till nyckelord i auktoritativa trossatser. Dess användning medförde att den latintalande västern och den grekisktalande östern missförstod och misstolkade varandra. Även inom olika skikt av den grekiska kyrkan uppstod missförstånd. Dessa tvister bidrog till de stora splittringarna inom den kristna världen.

I diskussionerna återopade man i första hand Skriften, medan Bibeln ofta användes på ett besynnerligt eller tvivelaktigt sätt. Man vände sig ofta till Bibeln för att få bekräftelse på sin teologi snarare än att därigenom utröna om den teologin var riktig. Om inte Gud och Kristus var precis som den kristna fromheten och tillbedjan gjorde gällande, stod frälsningen själv i fara. Lidelsernas vågor gick höga, därför att man menade att själva grundvalarna för den kristna religionen var hotade.

Är Sonen verkligen Gud?

En presbyter vid namn **Arius** hade anförtrots **Baucalis**, en av Alexandrias tolv församlingar. Han var en övertygande predikant, hade anhängare bland prästerskapet och asketerna. Han spred sin förkunnelse t.o.m. genom populära verser och sånger. Omkring år 318 drabbade han ihop med biskop Alexander. Arius påstod att bara Fadern var sann Gud. Sonen skilde sig väsentligt från Fadern.

Han hade inte del i de gudomliga egenskaperna, odödlighet, suveränitet, fullkomlig visdom, godhet och renhet. Han existerade inte före det att han föddes av Fadern. Fadern skapade honom som en varelse. Men som skapare av resten av skapelsen existerade Sonen ”bortom tid och före allting”. Han delade emellertid inte Gud Faders väsen och kände inte honom fullkomligt.

Liksom för att rädda undan något ur spillrorna medgav Arius att Sonen kallades ”Gud” genom särskild nåd och ynnest och att han hade kämpat sig fram till syndfrihet och oföränderlighet, även om han inte var det av naturen. Vidare erhöll Sonen nog visdom och ljus från Fadern, för att han skulle kunna uppenbara Fadern för mänskligheten.

Genom att avskilja Sonen från Faderns väsen underminerade Arius tron på att Kristus uppenbarade Gud och som sådan var mänsklighetens Frälsare. Det är möjligt att Arius ville göra inkarnationen mer lättfattlig. Otvivelaktigt trodde han att Logos eller Sonen intagit den mänskliga själens plats hos den jordiske Kristus. Logos var förenad bara med en mänsklig kropp, inte med full mänsklig natur. Det var mycket lättare att förstå hur Logos kunde vara förenad med en människas kropp, när han hade sänkts till en fullkomlig skapelses eller ”hedersguds” nivå.

Arius idéer både sammanlöp med och stack starkt av från **Origenes** undervisning. Arius hade hämtat mycket från profana, grekiska uppfattningar om Gud. Han tänkte i strängt logiska banor och åberopade bibliska texter som till synes understödde hans argument – t.ex. Johannes 17:3 'Den ende sanne Guden', Timoteus 16:6 'allena har odödlighet', Kol 1:15 'förstfödd före allt skapat' och Ordspr. 8:22 'Herren skapade mig vid början av sitt arbete' enl. Septuaginta.

Ett kyrkomöte i Alexandria med egyptiska och libyska biskopar uteslöt snart **Arius** och ett tiotal andra präster och två biskopar, men saken var därmed inte utagerad. **Arius** sökte stöd hos tidigare medelever till **Lucianus av Anttiokia**, en inflytelserik lärare som lidit martyrdöden några få år tidigare. Bland dessa var **Eusebios**, biskop av **Nikomedia**, **det kejserliga högkvarteret på den asiatiska sidan om Bosporen**. Eusebios utnyttjade skickligt att han stod hovet nära till förmån för "**eusebianerna**" som Arius sympatisörer kom att kallas. Sedan flyttade han över till andra sidan av Bosporen, till Konstantinopels, den nya huvudstadens stift.

Gudstjänst och kyrkoår

När kristendomen på Konstantins tid (272-337) blev en tillåten religion, hade gudstjänster och högtider ännu inte fått en fast utformning. Huvudhögtiderna under året var påsk och pingst. Påskan var vid denna tid fortfarande en endags-högtid, då man både firade Kristi död, uppståndelse och förhålligande på söndagen efter den 14:e dagen i Nisan i den judiska kalendern (mars/april i vår kalender). Den inledde en tid om sju veckor, fram till pingst, då man glädde sig över Jesu uppståndelse. (hela perioden kallas ofta för pingst.) Veckorna strax före påsksöndagen användes för att **förbereda kandidater för dop**. Förmodligen firades också årsdagarna av lokala martyrs död.

Under denna period hölls den kristna gudstjänsten nästan helt på **grekiska**, detta trots att man på några få platser troligen började använda lokalspråken, t.ex. syriska, koptiska eller latin. I allmänhet var gudstjänsterna under denna tid extemporerade (improviserade) fria från en fast ordning, och *den lokale biskopen kunde känna sig fri att bedja eller predika såsom Anden ledde honom, i allt inom vissa ganska breda riktlinjer*. Några få

bestämda formuler fanns i bruk, inklusive växelläsningen som började: *Upplyft era hjärtan (Sursum corda)*, hymnen *Helig, Helig, Helig (Sanctus)*, baserad på Jesaja 6, och **instiftelseorden** vid nattvard **Doxologierna** "*ära vare Fadern*" som avslutning på böner, **trosbekännelsen** och de meningar som användes vid dop följde också ett bestämt mönster, även om **trosbekännelsens ordalydelse kunde variera något från en kyrka till en annan**.

Söndagen som helgdag

Att man på Konstantins tid tolererade kristendomen åstadkom omedelbara förändringar. Konstantin bestämde att **söndagen** skulle vara **en allmän arbetsfri dag** liknande de övriga romerska fridagarna. Detta gjorde det möjligt att utveckla gudstjänstfirandet, och *man kunde inom församlingarna samlas i större skaror*. Söndagsgudstjänsterna fick en högtidligare prägel och *man infogade en del drag ur rättegångsceremonier, som t.ex. användandet av rökelse och levande ljus som bars som ett tecken på ära och avskärmning kring altarbordet för nattvardselementen*. Med Konstantins religionsfrihetsförklaring startade tendenser som först senare blev verkligt märkbara. Endast så småningom utökades ceremonier och ritual. Vår väl använda **apostoliska trosbekännelse** anses ha formats och beslutats och använts i Rom **före år 200**. Nya högtider infördes långsamt. Kyrkorna måste ännu dra folk till sig. På 300-talet skedde detta ofta genom framstående vältalare som den engagerade gudstjänstbesökaren blev vän med och fick förtroende för och för vilken man hurrade – eller någon gång buade ut. Med ökad ledighet följde att de kristna högtiderna ökade i antal. *Konstantins mor – Helena – gjorde under åren 326-327 en pilgrimsresa till det Heliga landet, vilket gjorde starkt intryck på henne. Det blev allt vanligare med pilgrimsresor till bibliska länder. År 333 spreds en liten broschyr som utvisade vägen från Bordeaux till Jerusalem (3425 kilometer färgelväg). Man gjorde stora ansträngningar för att finna de olika platser som omnämns i Bibeln och byggde kyrkor där t.ex. den heliga gravens kyrka som byggdes under 300-talet – var ett vittnesbörd om uppståndelsen*. Byggnationen av den heliga gravens kyrka föregicks av ett av kejsar Konstantin meddelat tillstånd till arkeologiska utgrävningar. Intresset för att följa Bibelns berättelse om Jesu liv, död och uppståndelse. Tanken på kyrko-

året var en god hjälp för att kunna sätta sig in i Jesu liv och verksamhet på alla namngivna platser.

1 - Den Apostoliska trosbekännelsen – formats och beslutats i Rom före år 200

"Vi tro på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens Skapare. Vi tro också på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen, nederstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen från de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda. Vi tro också på den helige Ande, en helig, allmänlig kyrka de heligas samfund, syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv. AMEN"

Konstantin sammankallar kyrkomötet i Nicaea

Eusebios av Caesarea, kyrkohistorikern, slöt också upp till Arios stöd inom sitt område och fann att han hamnat i stora svårigheter, *Konstantin som nu var kejsare både i öst och väst, var förfärad över att hans riken var splittrade genom en "teologisk struntsak"*. Hans kristne rådgivare, den spanske biskopen Hosius, skickades till Alexandria men lyckades inte försona de stridande parterna. Då sammankallade Konstantin alla rikets biskopar till en synod i **Ankyra (dagens Ankara)** år 325. Senare ändrade Konstantin mötesplatsen till Nicaea i närheten av Nikomedia och hoppades därmed att undvika ett söndrande beslut. Kyrkomötet sammanträdde i det kejserliga palatset under kejserligt beskydd. Kejsaren presiderade vid det stora öppningsmötet omgiven av överlevande från "*Den stora förföljelsen*". Kejsaren eller Hosius kan ha varit ordförande när den arianska frågan väcktes.

Konstantins förhoppning om en allmän uppslutning kring mötet från hela kyrkan grusades. Av omkring de 220 biskopar som var närvarande kom bara en handfull, inberäknat Hosius, från västra delen. Biskop Sylvester i Rom hade låtit sig representeras av två presbyterer. Konsiliets "universella" status berodde i hög grad på den allmänna uppslutning som det senare fick.

Vi vet mycket mer om rådmötets resultat än om själva förhandlingarna. Arius fördömdes snabbt på grund av egna ord. Tre biskopar som tidigare bannlysts, inklusive Eusebios av Caesarea, frikändes. *Mötet fastställde en egen trosbekännelse* för att inte upprepa tidigare arianska misstag – denna bör skiljas från den *nicenska trosbekännelsen i bekännelseskriterierna*, som tillkom något senare.

2 – Den ursprungliga egna trosbekännelsen i Nicaea ÅR 325 NICAENSKA TROSBEKÄNNELSEN

Vi tror på en enda Gud, allsmäktig Fader, Skapare av allt synligt och osynligt och på en enda Herre Jesus Kristus, Guds Son, född av Fadern, enfödd d.v.s. av Faderns väsen (ousia), Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född, icke skapad av samma väsen (homoousius) som Fadern, genom vilken allting var skapat både i himmel och på jord. För oss människor och för vår frälsning kom han ned och blev människa, led och uppstod igen på tredje dagen, uppsteg till himlen och kommer igen för att döma levande och döda – och på den helige Ande. Dem som säger: 'Det fanns en tid då han inte fanns' och 'innan han föddes fanns han inte' och 'Han blev till av ingenting' eller hävdar att han är till av annan substans (hypostatis) eller annat väsen(ousia), eller säger att Guds son är skapad eller kan förändras eller ändra sig, dem fördömer den allmänna och apostoliska kyrkan.'

Utvidgades vid det andra konciliet i Konstantinopel år 381

Denna trosbekännelse kallas **Credo** eftersom den på latin inleds med detta ord. Denna trosbekännelse är så när som på två ord gemensam för såväl östliga som västliga kyrkor. Hos oss används denna trosbekännelse främst under högtider (Nicenska trosbekännelsen).

Jag tror på en enda Gud, allsmäktig Fader, skapare av himmel och jord, av allt vad synligt och osynligt är; och på en enda Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern, på honom genom vilken allting är skapat; som för oss människor och för vår salighets skull har stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den helige Ande av jungfrun Maria och blivit människa; som ock har blivit för oss korsfäst under Pontius Pilatus, lidit och blivit begravd; som på tredje dagen har uppstått, efter skrifterna, och stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda, på vilkens rike icke skall varda någon ände; och på den helige Ande, Herren och livgivaren, som utgår av Fadern och Sonen, på honom som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras och som har talat genom profeterna; och på en enda, helig, allmänlig och apostolisk kyrka. Jag bekänner ett enda dop, till syndernas förlåtelse, och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen."

I originalversionen från 325 (utvidgat 381 vid det andra konciliet i Konstantinopel således efter det första konciliet 325) ingår inte orden "Gud av Gud" samt "och Sonen". I västkyrklig tradition inkluderas däremot dessa ord. Efter det andra konciliet i Konstantinopel år 381 kallas trosbekännelsen **nicaeno-konstantinopelska trosbekännelsen (Credo)**. Västkyrkan har ändrat den ursprungliga trosbekännelsen genom att lägga till "filioque" – av sonen och menar att Den helige Ande utgår inte bara från Fadern utan även från Sonen. Denna ändring blev orsak till en kyrkohistorisk stor schism år 1054.

3 – Den Athanasianska trosbekännelsen

Den Athanasianska trosbekännelsens ursprung är okänt. Det är emellertid klarlagt att kyrkofadern **Athanasius** (död 373) inte står bakom eller på annat sätt är upphovsman till denna trosbekännelse. Den återges emellertid i svensk översättning i "Svenska kyrkans bekännelseskriter" år 1957 och anses utgöra **en gallisk bekännelse från 500-talet** (400-700). Den återfinns i romersk-katolska, lutherska och anglikanska läroframställningar men inte i reformerta. Den grekisk-ortodoxa kyrkan och andra ortodoxa kyrkor låter den ofta vara tryckt i sina gudstjänstböcker. Den används dock inte i det bysantinska gudstjänstlivet.

Den romersk-katolska kyrkan använde den länge vid firandet av **Prim** på söndagar (en av katolska kyrkan tillämpade tideböner). Primen avskaffades dock vid de liturgiska reformerna 1970. I lutherska kyrkor används den inte liturgiskt, endast som en lärosammanfattning. Udden är riktad mot arianismen och den innehåller preciseringar av treenighetsläran och inkarnationen.

- Var och en, som vill bli salig, måste först av allt ha den allmänliga kristna tron. Men den, som icke bevarar den oförändrad och oförfälskad, går med säkerhet evigt förlorad.
- Men detta är den allmänna kristna tron: att vi dyrka en enda Gud i tre personer och tre personer i en enda gudom, i det att vi varken sammanblanda personerna eller söndra det gudomliga väsendet.
- En är nämligen Faderns person, en annan Sonens och åter en annan den Helige Andes. Men Faderns och Sonens och den Helige Andes gudom är en enda, lika i ära och lika i evigt majestät.
- Sådan Fadern är, sådan är Sonen och sådan även den Helige Ande. Oskapad är Fadern, oskapad Sonen och oskapad den Helige Ande. Omätlig är Fadern, omätlig Sonen och omätlig den Helige Ande.
- Evig är Fadern, evig Sonen och evig den Helige Ande, och likväl icke tre eviga, utan en enda evig, såsom icke heller tre oskapade eller tre omätliga, utan en enda oskapad och en enda omätlig.
- Sammalunda är Fadern allsmäktig, Sonen allsmäktig och den Helige Ande allsmäktig, och likväl icke tre allsmäktiga, utan en enda allsmäktig.
- Så är Fadern Gud, Sonen Gud och den Helige Ande Gud, och likväl icke tre Gudar, utan en enda Gud. Så är Fadern Herre, Sonen Herre och den Helige Ande Herre, och likväl icke tre Herrar, utan en enda Herre.
- Ty såsom vi av den kristna sanningen nödgas att bekänna varje person för sig både såsom Gud och Herre, så förhindras vi av den allmänna kristna tron att nämna tre Gudar eller Herrar.
- Fadern är av ingen gjord eller skapad eller född. Sonen är av Fadern allena - icke gjord eller skapad - utan född. Den Helige Ande är av Fadern och Sonen (filioque) - icke gjord eller skapad eller född - utan utgående.

- Därför är det en enda Fader, icke tre Fäder, en enda Son, icke tre söner och en enda Helig Ande, icke tre Heliga Andar. Och bland dessa tre personer är ingen den förste eller den siste, ingen den störste eller den minste, utan alla tre personerna äro sinsemellan lika eviga och lika stora, så att i allt, såsom ovan sagts, de tre personerna böra dyrkas i en gudom och den enda gudomen i de tre personerna.
- Den, som vill bli salig, han skall tänka så om de tre personerna i gudomen.
- Men det är för den eviga saligheten nödvändigt att även fast tro, att vår Herre Jesus Kristus har blivit kött.
- Så är det en rätt tro att vi tro och bekänna, att vår Herre Jesus Kristus, Guds Son, är i lika mån Gud och människa. Gud är han såsom född av Faderns väsen före all tid, och människa är han såsom född av moderns väsen i tiden.
- Helt och fullt Gud och helt och fullt människa med förnuftig själ och mänsklig kropp. Jämlig Fadern efter den gudomliga naturen, ringare än Fadern efter den mänskliga naturen. Och ehuru han är Gud och människa, är han likväl icke två, utan en enda Kristus.
- Men en enda är han, icke så att den gudomliga naturen förvandlats till mänsklig, utan så att den mänskliga naturen antagits av Gud.
- En enda är han, icke så att naturerna sammanblandats, utan så att personen bildar enheten.
- Ty liksom den förnuftiga själen och kroppen bilda en enda människa, så utgöra Gud och människa en enda Kristus, vilken har lidit för vår frälsnings skull, nedstigit till dödsriket, uppstått från de döda, uppstigit till himlarna, sitter på Faderns högra sida och skall därifrån igenkomma till att döma levande och döda.
- Vid hans tillkommelse hava alla människor att uppstå med sina kroppar, och de skola avlägga räkenskap för sina gärningar: Och de som gjort gott skola ingå i det eviga livet och de som gjort ont i den eviga elden.
- Detta är den allmänna kristna tron; den som icke troget och fast tror den, kan icke bli salig.

Anders Nordberg

Foto: Stiftelsen Brödet/L.Åkerlund

STIFTELSEN BRÖDET

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Hjälp oss förbättra romernas situation i Rumänien genom att barnen får skolutbildning. Vi driver bl.a. två framgångsrika skolprojekt i landet.

Tack för Din gåva!

PG 900420-1
BG 900-4201
Swish 1239004201

www.stiftelsenbrodet.se
org.nr 802401-2844

Foto: Nuti Hornea

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

"Sveriges folk. Ett Guds folk!"

Min församlings och min kyrkas liv och arbete ska angå mig som en personlig angelägenhet. Det är också min sak det gäller.

För fyra år sedan år 2018 jubilerade Svenska Kyrkans Lekmannaförbund, ett förbund som då under 100 år hade varit och fortfarande är en kraftkälla inom kyrkan, en kraftkälla av män och kvinnor, unga och gamla, som räcker varandra händerna till gemenskap i bön, tro och arbete. Förbundets medlemmar har alla Kristus kär och står och faller som en enda person med hans kyrka.

Vid tidpunkten för Lekmannaförbundets uppkomst var frivilligheten inom vår kyrka desorienterad med enskilda och kollektiva initiativ inom ramen för "det allmänna prästadömet", initiativ som resulterade i både bakslag och framgång. Det fanns flera omständigheter som samverkade i den blandade jordmån som resulterade i bildandet av Svenska kyrkans lekmannaförbund.

En av dessa omständigheter var kyrkans brist på ekonomi till nackdel för utveckling och tillväxt inom kyrkan såväl med avseende på kyrkorum som med avseende på medarbetare och själavård.

En annan omständighet var kyrkans beslut om en egen organisation för diakoni och socialt församlingsarbete som av många uppfattades som myndighetsutövning utan tillräckligt hänsynstagande till och kommunikation med kyrkans frivilligkrafter t.ex. kommunikation och samförstånd med *Sällskapet för främjande av kyrklig själavård i Stockholm* och med den 1907 bildade s.k. *Församlingsbyrå*. De frivilliga krafterna kom alltmer att känna att de ville hävda de frivilliga

krafternas existens och frimodighet gentemot kyrkan själv. Behöver kyrkan lekmän så behöver lekmännen kyrkan för att kunna känna den rätta solidariteten med henne. Tanken på en organiserad frivillighet fick dock vila i nästan 10 år.

En tredje och kanske direkt utlösande omständighet var den att en av frivilligkrafter (Själavårdsällskapet) uppförd kyrka, *Offerkyrkan i Enskede*, överläts utan särskild kommunikation med Själavårdsällskapet eller andra frivilligkrafter till Brännkyrka församling på villkor som därjämte ansågs orimliga av frivilligkrafterna. Överlåtelsen resulterade i följande uttalande vid Själavårdsällskapets 25-årsjubileum *"Vi lekmän höra ock Guds rike till!"* Då frivilligkrafterna gång på gång ansåg sig ha och rent faktiskt hade blivit åsidosatta sökte de ledande inom dessa krafter verklig ledning och stöd hos kyrkan själv, hos kyrkans innersta kärna, slutligen genom att vända sig till ärkebiskop Nathan Söderblom. Ärkebiskop Söderblom, med kunskap om och med förebilder från bl.a. England (the Church-army) var mycket positivt inställd till bildandet av en organisation med och för frivilligkrafter, till en engagerad och ansvarsfull frivillighet, och ärkebiskop Söderblom lovade att han under hösten 1918 skulle hålla ett föredrag i Stockholm för dessa krafter på temat *"Det allmänna prästadömet"*.

Även om man i Uppsala var klart och medvetet kyrkligt orienterad ansåg man att långt ifrån allt i kyrkan var som det borde vara. Kyrkan kunde inte svara upp mot det andliga behov som fanns bland

församlingsborna. Einar Billing sedermera biskop i Västerås pekade, som verksam i Uppsala tidigt på budskapet om Guds syndaförlåtande kärlek, sådan den tagit sig gestalt i Herren Jesus Kristus och utvecklade därvid grunden för en *ungkyrklig rörelse*. Billings tankar omsattes av klarsynta prästmän inte minst av sedermera biskopen i Karlstad, J.A. Ekelund.

Den som kom att betyda mest för vår kyrkliga lekmanarörelse var dock biskop Manfred Björkqvist. Han kom till Uppsala 1902 för att bli missionär och fann att det missionsfält som närmast väntade på honom fanns här hemma i Sverige. Björkqvist ville ägna sig åt den inre missionen dvs. samma uppgift som Själavårdssällskapet hade åtagit sig. Björkquists lösen var *"Sveriges folk, ett Guds folk!"* Skulle detta bli verklighet krävdes även lekmännens aktiva medverkan. Björkqvist satte i gång de s.k. *korstågen 1909-1911*, evangelisationsresor kors och tvärs genom vårt land. Genom Björkquists medverkan bildades *Kyrkliga frivilligkåren, folkhögskolorna i Hampnäs och Sigtuna*, tidskriften *Vår lösen* samt *Sigtunastiftelsen* med bibliotek och gästhem.

Kyrkan själv började nu alltmer se behovet av lekmän i sitt arbete. Det som behövdes var någon som kunde förena de båda grenarna i Stockholm och Uppsala, Stockholm med viljan och Uppsala med både viljan och förmågan till en enhet. Den som löste denna uppgift var ärkebiskop Nathan Söderblom som följde och lät sig informeras om de båda grenarna och som så småningom såg sig skyldig

att aktivt gripa in. Söderbloms första åtgärd blev **att utarbete stadgar för organisationen**, sådana som han själv tänkt sig desamma. Vid ett sammanträde i ärkebiskopsgården den 30 september 1918 anförtröddes denna uppgift till *Manfred Björkquist, biskop Torsten Bohlin och redaktören Oscar Mannström*. Redan den 10 oktober 1918 kunde ett sammanträde med representanter från såväl Stockholm som från Uppsala hållas. En **samförstånds-kommitté** bildades med Söderblom som ordförande och tre ledamöter jämte en suppleant från vardera sidan. Samförstånds-kommittén – inalles nio ledamöter – samlades i **ärkebiskopsgården den 22 oktober 1918 där namnfrågan löstes på så sätt att begreppet Kyrkobröderna antogs med det tillägg som Stockholmsorganisationen hade, Svenska kyrkans lekmanaförbund**. Provisoriska stadgar antogs tillika och en interimsstyrelse bildades. **"Kyrkobröderna, Svenska kyrkans lekmanaförbund"** hade bildats och det heter i protokollet – **"de närvarande fattade varandras händer, bildade en slutan kedja till sinnebild av det brödraskap den upprättade organisationen bör utgöra."**

Så började det nya och enade Lekmanaförbundets verksamhet om än lite trevande under åren 1918-1921 (42 kårer 1920), med något fastare organisation 1921-1932 och med stor expansion efter 1932 (243 kårer 1944). Förbundet fick en egen tidskrift 1925 **"Kyrkobröderna"** och en resesekreterare genom taxeringskommissarien **K.G. Fellenius**. Ungkyrkorörelsens intresse för lekmanafrågan kan spåras t.ex. redan i *Vår lösen* år 1918 där en enkät ordnades kring temat: **"Vad krävs av vår kyrka, för att den skall kunna bli icke blott ett gudstjänstrum utan också ett arbetsrum och ett andligt hem?"** Tidningen gav uttryck för sin egen mening i ingressen: **"Lekmännens medansvarighet för kyrkan utgör en av de nödvändiga förutsättningarna för att en kristlig förnyelse av hela vårt folk på kyrklig grund skall komma till stånd. I alltför ringa utsträckning har denna förutsättning hittills likväl blivit verklighet."** Ledaren för Diakonistyrelsen och den blivande rektorn **John Melander** för Lekmannaskolan yttrade 1910: **"Ett ordnat samarbete mellan präster och lekmän är absolut nödvändigt, för att det inte skall bli villervalla i församlingslivet. Utan organiserat samarbete kan lekmännens insats aldrig bli fruktbarande."**

Manfred Björkquist har vid flera tillfällen beskrivit de uppgifter som är angelägna för Lekmanaförbundet. Dessa uppgifter är lika angelägna och viktiga i dag som de var vid tidpunkten för Lekmanaförbundets uppkomst och under tiden för Manfred Björkqvists levnad!

Manfred Björkquist underströk att vi alla har **ansvar** för varandra, ansvar för samhällets utveckling, ansvar för livet i vår församling och i vår kyrka. Detta ansvar får inte kännas som en börda utan som en stor förmån. Det fyller nämligen vårt liv med betydelse och gör oss allt rikare delaktiga av gemenskapens goda. Ingen kommer in i en gemenskap utan att ta del av ansvaret. Men den som villigt tar sitt ansvar blir också upptagen i gemenskapen. Han eller hon behöver inte känna sig ensam eller utanför.

Den rätta inställningen är det viktigaste. **Allra viktigast är att jag blir en mottagen människa, som dagligen får ny nåd**, får del av den kärlek som gör oss till redskap, som tar oss in i Guds tjänst. Ju mer jag tar emot, desto villigare blir jag att ge ut. Det är denna villighetens anda som man överallt ropar efter.

Regeln lyder: Den närmaste plikten först. Vi har våra hem med dess mångfald av krav och förväntningar. Vi har våra arbetsplatser, arbetsuppgifter, arbetskamrater, grannar, uppdrag m.m. Överallt omkring oss har vi vår nästa – några som vi är närmast till att hjälpa, att intressera oss för. **Farligast av allt är "likgiltigheten"** som frestar oss att gå ur vägen, att inrätta det bekvämt för oss, att blunda då vi inte vill se. Farligast av allt är att se på människor som om de var varelser, som inte angår oss.

Vi kristna, vi lekmän får aldrig i vårt arbete för vår kyrka och i samhället glömma människorna. Vi får inte nöja oss med att vara talangfulla eller bli duktiga yrkesutövare. Vi måste alla i våra uppgifter och relationer vara goda medmänniskor – syskon till varandra. **Vi ska förmedla det kristna syskonskapets välsignelse till dem vi möter. Vi ska föra in dess anda, där vi arbetar och där vi gör våra insatser. Detta är av avgörande vikt.**

Den kristna insatsen måste präglas av saklighet och ärlig vilja att rättvist tjäna det hela. Vi kristna ska föra med oss

en anda av frid och försonlighet. Det ska stå en ren och hög luft kring vår samhällsgärning. Det kristna inflytandet beror främst och innerst på en oegennyttig och insiktsfull kristen arbetsinsats. Men det är också viktigt att de faktorer som direkt påverkar opinionsbildningen inte försummas. **Det krävs i olika sammanhang en öppen bekännelse till kristen tro och kristna ideal hos våra ledare. Min församlings och min kyrkas liv och arbete ska angå mig som en personlig angelägenhet. Det är också min sak det gäller.**

Vi har ansvar för våra gudstjänster. Vi har ansvar för att vår plats i kyrkan inte ska stå obesatt. Hur mycket har vi gjort hittills för att få flera av oss. Vilken makt ligger inte i en lyssnande och bedjande församling! **En bedjande församling** betyder långt mer för evangeliets framgång än en god predikan: Vi ska **lyssna, läsa vår Bibel och bedja!**

Vardagens möda ska genomlysas av gudstjänstens glädje som i sin tur når sin höjdpunkt då vi får bli gäster vid Herrens bord. Här knyts den innersta syskonringen i Guds församling.

Kyrkan har användning för varje slags begåvning. Hon behöver den fantasifulle och uppslagsrike likaväl som den besinningsfulle och rådkloke. Hon behöver den praktiska handlingsmänniskan likaväl som den inåtvände betraktaren av Guds hemligheter. Hon behöver kristna tänkare och kristna organisatörer. Hon behöver inte minst villigt folk för allehanda uppdrag som kräver tid, omsorg och möda.

Sprid tacksamhet, glädje, uppmuntran och ansvar samt inte minst bed regelbundet i tro genom överlåtelse av allt till Herren Jesus Kristus – Låt Guds vilja råda!

Björkquist fortsätter: Ju fastare vi är rotade i vår evangeliska tro i vårt tankeliv, desto bättre kan vi föra kristendomens talan i de kretsar där vi rör oss. Det finns behov både av personliga vittnesbörd och klarläggande samtal. Vår kyrka, lekmännens kyrka, måste bli en allmer öppet bekännande kyrka, där var och en också är redo att svara för sin tro.

Rektor **Johannes Lundberg** beskrev 1945 vad Svenska kyrkans lekmanaförbund syftade till:

"Det vi vill framgå av vårt namn. Vi vill samla lekmän i Sveriges kyrka till inbördes samvaro och elda dem till enskild och gemensam gärning i denna kyrkas tjänst!" Det är inte fråga om en lekmanarörelse i opposition mot prästerskapet eller den från generationer ärvda kyrkliga verksamheten; **tvärtom vill vi ha ett förtroendefullt samarbete med prästerna och samförstånd med övrig kyrklig verksamhet.** Men vi är väl övertygade om att den ensidiga prästkyrkans tider är förbi, och att **lekmännen på ett helt annat sätt än förr måste känna till sitt ansvar för kyrkan och inte bara vara passiva mottagare utan aktivt verksamma i kyrkans tjänst, var och en efter måttet av sin förmåga.** Vårt mål kan också i korthet uttryckas så att **vi vill aktivisera så många lekmän som möjligt i Sveriges kyrka. Även om vi följer den folkkyrkliga principen genom att dra gränserna för medlemskap så vitt som möjligt så syftar vi likaväl som kyrkan med all sin verksamhet till personlig kristendom hos den enskilde.**

Kyrkan ska vara angelägen att ta vara på de människor för vilka kyrkan betyder något. Kyrkan måste utveckla, fördjupa och omsätta i praktisk gärning, och det är en sådan rörelse som vår rörelse vill tjäna. Det är något stort och värmande att få

samlas i kretsen av vänner, för vilka man kan ha förtroende och gemensamt med dem söka tränga djupare in i de frågor som rör vår kristna tro och vårt kristna liv som enskilda och i kyrkans gemenskap. Det är just detta som sker vid våra sammankomster i de större och i de mindre kretsarna. Vi samlas regelbundet allt efter råd och lägenhet.

I de allra flesta fall står **bibelstudium** på programmet och vad är naturligare för dem som vill se mer av rikedom i vår kristna tro? Ingen vill väl påstå att vi vet tillräckligt. Det är m.a.o. en angelägen uppgift att stimulera till personligt engagemang för djupare insikt i den kristna tron och att meddela en sådan kunskap som har nytta för livet. Martin Luther talade en gång om det sakrament som heter **"inbördes samtal och broderligt tröstande"**

Det är tydligt att den personliga samvaron i en mindre krets och i friare former kan komplettera församlingens gudstjänst. Men lika säkert är att vi skulle röra oss efter okyrkliga linjer, om vi lät den personliga samvaron ersätta gudstjänsten. Då skulle vi vara på väg att bli en sektartad och självgod klick. **Samvaron i den mindre kretsen ska alltså inte ersätta församlingens gudstjänst och övrig verksamhet**

utan tvärtom visa oss in i gudstjänsten och göra oss mer skickade att förstå den och att där göra vår insats. Och är programmet så orienterat måste den väl leda därhän?

Under kyrkans valv ska män och kvinnor räcka varandra händerna till gemenskap i bön och tro och arbete. **Målet är att vi alla som har Kristus kär, som en enda person, står och faller med hans kyrka. Vi må vara präster eller lekmän, män eller kvinnor.**

Vi ber Gud om att han med all kraft och godhet ska hålla sin hand över vår Svenska kyrka, över Svenska kyrkans lekmanaförbund, nu och alla kommande dagar – i tacksamhet över att Gud hör bön och att det blir som Han vill!!

Lovad vare Herren!
I Kristus!

Anders Nordberg
Förbundsordförande

Meddelande från medlemsregistret

Nu kommer en tid då vi i våra kårer och i stiftsförbunden har årsmöten, det är därför viktigt att ni meddelar till medlemsregistret när det blir förändringar i er styrelser, ni ska därför meddela om ni väljer en ny;

- Ordförande
- Sekreterare
- Kassör

Vidare är det viktigt att ni som enskild medlem ändrar adress och meddelar detta till medlemsregistret. Den adressanmälan ni gör till Skatteverket är inget som lekmanaförbundet får del av. Här riktar jag en uppmaning till dig som är ordförande i kåren att bevaka att det sker. För varje gång tidskriften skickas ut är det ett antal som kommer tillbaka, vilket innebär en hel del jobb med att finna ny adress.

När en kår blir vilande eller läggs ner måste detta omgående meddelas till medlemsregistret, samma sak när kåren inte längre är vilande. Givetvis ska nya medlemmar rapporteras till registret vilket glädjande nog sker.

Det är allas ansvar att medlemsregistret hålls levande då jag som registrator helt måste lita på uppgifter från er.

Under våren kommer det att skickas ut räkning på medlemsavgiften till stiftskassörerna. Enligt stadgarna ska medlemsavgiften till förbundet vara inbetald senast 15 juni från stiftsförbunden.

Kontaktuppgifter till medlemsregistret finns på sidan två i tidskriften.

Hälsningar
Jan Henriksson, medlemsregistrator

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund i Uppsala stift

Årsmöte 2022 i Vendel

Välkommen till Vendel-Tegelsmora församling söndag 3 april kl. 10.00.

Program och tider:

Med reservation för ändringar

Från kl. 10.00 Registrering och kaffe i Vendels församlingshem.

11.00 Gudstjänst i Vendels kyrka.

12.30 Lunch i Vendels församlingshem.

13.30 *Stormännen i Vendel*. Föredrag av hembygdsföreningens ordförande Hans Eklund.

14.30 Årsmötesförhandlingar.

15.00 Kaffe och hemfärd.

Adress: Vendels Prästgård 101. 748 95 Örbyhus.

Vägbeskrivning via E4. Sväng av E4 vid avfart 191 mot Örbyhus/Husby. Följ sedan länsväg 709 mot Örbyhus. Efter 3,6 km sväng höger mot Hovgårdsberg. Följ sedan skyltning till Vendels kyrka från Hovgårdsberg

Anmälan senast 28/3 via e-post till: bernt.lagelius@gmail.com

Kostnad för deltagande i årsmötet är 100 kronor.

Betala med fördel in avgiften till bankgiro 5084–8050

Betalningsmottagare: Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

Frågor besvaras av: Klas Tufvesson 076 187 66 18 eller

Bernt Lagelius 070-367 24 20

För er som vill samåka kontakta någon av nedanstående personer:

Margareta Johansson Hälsingtuna 070 324 96 29

Bernt Lagelius Dellenbygden 070 367 24 20

Annika Berglund Torsåker 073 157 59 58

Välkommen!

Se även vår hemsida: www.uppsalastiftslekmannaforbund.se

Johan Olof Wallin

1779 – 1839

Skapare av 1819 års psalmbok, psalmförfattare, skald, diktare, domprost, pastor primarius, akademiledamot, teologie doktor och ärkebiskop

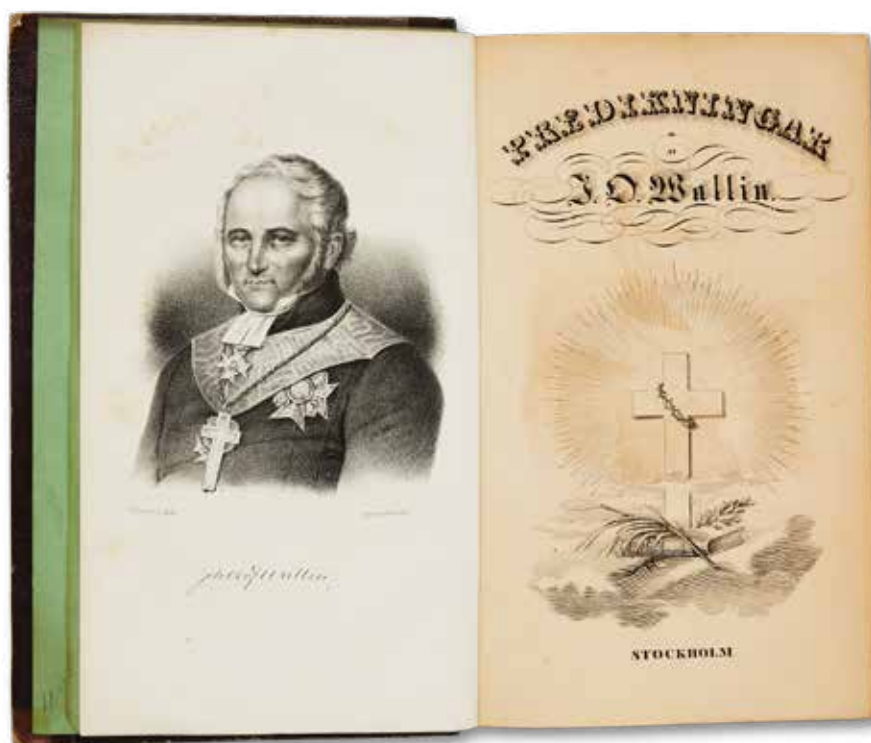
Del V

Om Johan Olof Wallin har sagts att det var mannen med den välvande blicken, den djupa orgelstämman och mannen som ur armodets djup bekläddes med Svenska kyrkans högsta värdighet nästan endast för att bära denna värdighet såsom dödsdräkt, ack så betydelsefull i vårt fosterlands kyrkliga hävder.

Johan Olof Wallin har skapat det förnämsta andliga skaldeverk, som den protestantiska kristenheten äger och likväl har mot hans åsikter och hans verksamhet skarpa omdömen uppstått och varit gällande. I närmast föregående tidskrifter, Lekman i Kyrkan nr 1,2,3 och 4-2021, har vi följt Johan Olof Wallin dels genom några nedslag under hans barndoms- och studieår fram till och med hans prästvigning den 18 juni 1806, dels genom Johan Olofs väg till Parnassen med tjänsteutövning vid Krigsakademin på Karlberg, med ett uttalat motstånd mot Napoleon Bornaparte och motstånd mot alliansen mellan Danmark och Frankrike, med sorg över förlusten av Finland till Ryssland 1809 dels ock med tjänstgöring som kyrkoherde i Solna och som ledamot i Svenska Akademien samt med äktenskap därtill med ansvar för undervisning och skolning av prins Oscar, son till kung Karl XIV Johan, samt med uppdrag och vigning till kyrkoherde i Adolf Fredrik, vigning till domprost i Västerås och till Pastor primarius samt inte minst med ett långt och enträget arbete med 1819 års psalmbok.

Många järn i elden!

Under hela sitt liv var Johan Olof inriktad på arbete och handling. Arbetet "är ett uppdrag

av Gud, vilket vi samvetsgrant skola uträtta, ett trohetsprov, som vi har att varsamt och obrottsligt genomgå". I flera av sina dikter lovsjunger han det praktiska arbetet. Hans arbetsinsats var präglad av intensitet, kunnighet och sann vilja till nyorientering – trots hans medfödda något konservativa läggning. Det gjordes gällande att Johan Olof hade vissa svårigheter att som ordförande leda större rådslag med många stridiga viljor. Många såg i slutet av hans liv med viss ängslan fram mot

den förestående riksdagen då han som talman skulle leda prästerskapets överläggningar. Det var lättare i de mindre kretsarna, i kyrkoråd och liknande, där han kunde visa auktoritet på ett helt annat sätt än bland garvade politiker.

I de mindre kretsarna bars han av beundran och sympati. Han knöt ofta an till de band av tillgivenhet som fanns mellan honom och hans församling.

Som nybliven kyrkoherde tog han genast itu med en rad praktiska ting. Så ägnade han tid och arbete åt den förfallna, nära Vasakyrkan, liggande prästgården och så var det med fattighuset. Allvarligast var det med kyrkan, av tidens tand våldförd, i synnerhet tornbyggnaden med ett par hängande små klockor som passade illa mot det sköna och ansenliga templet och som knappast hördes till prästgården och som knappast skulle väcka någon om brand bröt ut. Inuti kyrkan minskades gudstjänsternas högtidlighet av ett ostämt, orensat och ofullständigt orgelverk. Kyrkans kassa befanns tom. Kyrkorådet satte omedelbart på Johan Olofs inrådan i gång med prästgårdens restaurering och Johan Olof fick så småningom flytta in i en nyrestaurerad bostad, i vilken han inte minst under psalmboksarbetet kunde samla och samarbeta med flera av kyrkans ledande män. På Johan Olofs inrådan tillkom under hans tid **nya kyrkklockor** där en av klockorna bär följande inskrift: *"Vid klangen av min röst, må hårda hjärtan röras, betryckta fatta tröst, förförda återföras; Sig samla vid mitt ljud till sensta eftertid ett folk som tackar Gud för frihet, bröd och frid."* **De nya klockorna i Adolf Fredrik ljuder även i den vackra och ljusa dikten "Söndagsmorgonen" som tillkom vid denna tid:** *"Hör i fria rymder skall helga klockors högtidsljud; Se de fromma, dem de kalla, glade följa deras bud – Följ mitt hjärta, följ att fira andaktsstunden av ditt hopp! Pekar icke templets spira mot den ljusa himlen opp?"*

På förslag av Johan Olof finansierades de nödvändiga reparationsarbetena på kyrkan och orgeln genom att församlingsborna årligen skulle erlägga **tolv skilling banco** till kyrkans kassa – ett slags kyrkoskatt. Församlingens räkenskaper skulle underkastas årlig revision. Även för många andra praktiska ändamål räckte hans krafter till t.ex. **upprustning av brandväsendet och förbättring av fattigvården**. Johan Olof vurmade också för naturen, för ett reglerande av ständerna kring **Klara sjö**. *"Frisk luft och friskt vattnet är snart inte att tillgå för dessa stränders åbor..."* Johan Olof hade sina misstankar om att bristande sanitet bidrog till Stockholms höga och ökande mortalitet. Utöver hantering av många praktiska frågor knutna till Storkyrkoförsamlingen, till kyrka, bostäder och inventarier **kom Johan Olof att arbeta omfattande med den nya begravningsplatsen norr om Stockholm**. Han höll gärna de anställda om ryggen om de skötte sig och han ville gärna förbättra deras villkor. **Skolorna och skolfrågor intresserade honom mycket**. Johan Olof intresserade sig också för **de intagna på fångvårdsanstalter**. Åtminstone vid ett tillfälle följde han en dödsdömd till avrättningsplatsen. Det var eljest ett tungt åliggande som kyrkoherdarna gärna delegerade.

Med undantag av de dagar då ärkebiskopen befann sig i stadskonsistoriet, ledde Johan Olof **som preses de regelbundet återkommande sammanträdena med stadens**

kyrkoherdar, vilka utgjorde konsistoriets bisittare. Man kan utgå från att Johan Olof i hög grad dominerade förhandlingarna. Den monotona raden av mål, disciplinärenden, val, skolfrågor, tillsättningar och inte minst ständigt återkommande medlingar mellan oeniga makar gav honom en krävande arbetsbörda som kompletterades med å konsistoriets vägnar anställda syner, skolexamina och andra förrättningar i de olika församlingarna. I samband med äktenskapsmålen skymtade då och då hans egen uppfattning i dessa ting. Vid ett tillfälle upplyste han mannen om att *"hustrun har lika rättighet med honom"* och *"att hon ej skall lyda såsom en underordnad sin förman eller en tjänare sin herre"* men betonade samtidigt att *"mannen skall utgöra förståndet, hustrun däremot är hjärtat."* Vid djupgående söndring hänvisade han till den gemensamma nattvardsgången som det bästa medlet att börja ett nytt liv.

Från 1830, då Johan Olof blev **överhovpredikant**, var han även preses i **hovkonsistoriet**, under vilket Hovförsamlingen och stadens militärförsamlingar sorterade. Vid ett tillfälle sammanträdde de två konsistorierna tillsammans. Det var vid **kolera epidemiens början 1834**, då Johan Olof i detalj gick igenom den uppdelning av arbetsuppgifterna mellan prästerna, som hade samband med jordfästningarna på de många kolerakyrkogårdarna, som då togs i bruk. För att minska antalet sjukkommunioner bestämde han, att regelbundna nattvardsgudstjänster skulle hållas i samtliga kyrkor, omedelbart efter morgonbönen två gånger i veckan. Ett uttryck för de vänskapliga känslor, som Karl XIV Johan alltid hyste för Johan Olof var hans utnämning till ordensbiskop i suviance 1824. Ordinarie **ordensbiskop** blev han efter den gamle Västerås-biskopen Murrays död 1825. Johan Olofs utnämning till överhovpredikant hade mer reella konsekvenser. Johan Olof hade i samband med sin utnämning till prins Oscars religionslärare anhängit om att inte bli utsedd till **överhovpredikant**. Titeln var åtrådd av många eftersom den gav extra ansökningsrätt till regala pastorat. Johan Olof uppgav att han i samband med sin utnämning fick löfte av konungen att *"på vad sätt jag finner tjänligast, sätta hovpredikantskåren och namnet i kanske förlorad kredit"*.

Johan Olof kunde gå hårt fram mot odugliga eller olämpliga präster. Samtidigt **slog han vakt om prästerskapets renommé och allmänna anseende**. Hans förhållande till präster som inte tillhörde hans närmaste vänner, präglades med åren ofta av en viss distans. Ibland hade han anledning att misstro men ibland kunde vi se motsatsen, nämligen – förtroende och tillgivenhet. Detta gällde t.ex. *adjunkt Carl Wilhelm Pettersson, senare kyrkoherde i Floda – "en pålitlig och tystlåten person"*. **Den allvarligaste och mest långdragna av de frågor, som Johan Olof var med om att handlägga i konsistoriet gällde den 1830 till Stockholm anlände engelske**

metodistpredikanten George Scotts verksamhet. Johan Olof kände att något nytt var på väg, något nytt som kunde splittra gemenskapen mellan kyrka och stat. Scotts bristande vördnad för ämbetsburna auktoriteter och hans förmåga att utnyttja konjunkturen – såsom hans hastigt påkomna försvar för den bernadotterska dynastien, när en engelsk metodisttidning råkat publicera en positiv notis om prinsen av Vasa och vinna mäktiga vänner, irriterade Johan Olof som var väl medveten både om sin ställning och sitt ansvar.

Vid den mäktige justitiestatsministern **Rosenblads** sida var Scott med om att **grundas svenska missions- och nykterhetssällskapen**. Den av Scott och många med honom hävdade **totala avhållsamhetsprincipen** var helt främmande för Johan Olof, vilken 1831 publicerade ett upprop med titeln *"Ideer till en blivande förening för medborgerlig dygd och trevnad i huvudstaden"* samt engagerade sig i en s.k. måttlighetsförening, vilken emellertid fick en kort livslängd. **Ytterligare inskränkning av måttlighetsbruket av starka drycker ansågs av Johan Olof både hård och orättvis**. Motståndarna till absolutism vann gehör och Tegnér uttryckte i ett sammanhang: vrede över alla absoluta nykterhetsföreningar till höger och vänster av öl- och vinbälgar med och utan krage.

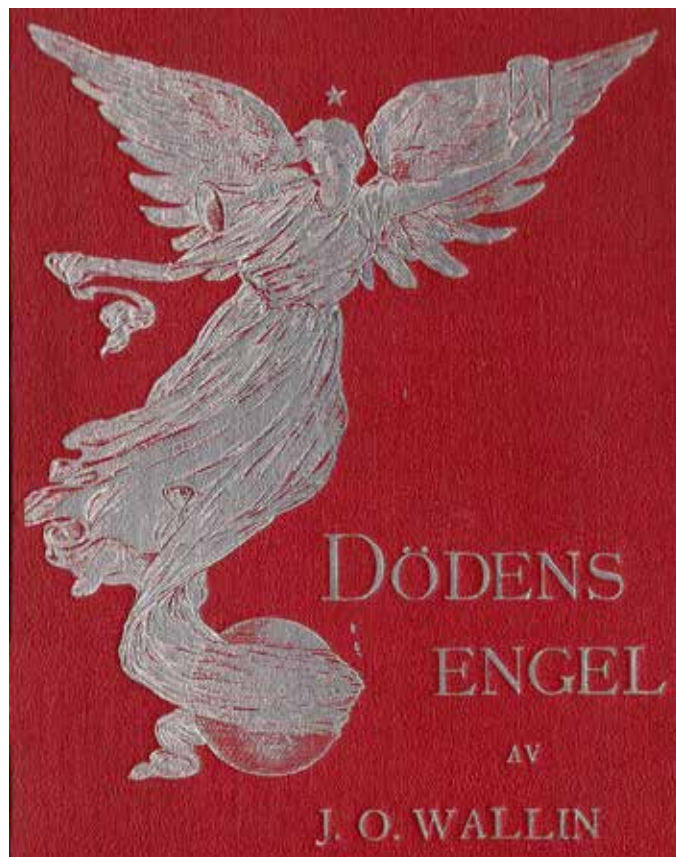
Spänningen mellan Johan Olof och Scott nådde sin höjdpunkt då Scott inledde en aktion, för att få till stånd en egen kyrkobyggnad. För den växande menighet som till en början samlades i det primitiva s.k. **Engelska kapellet vid Kungsträdgården, där Scott höll sina gudstjänster**. Efter diverse turer ställdes förslaget på framtiden och Scott fick tills vidare nöja sig med att bygga en extra läktare i sitt kapell. Den latenta motsättningen blev uppenbar för alla, när Scott 1837 hos Konungen anhöll om tillstånd att få bygga en egen kyrka. Fullt lagenligt kunde detta ske men **Johan Olof satte som villkor från församlingen att Scotts församling fick ha blott en präst, gudstjänst med öppenhållen kyrka för detta ädsmål endast på söndagar, samt predika uteslutande på engelska**. Villkoren väckte agg från liberala kretsar som menade att villkoren innebar frihetsfientligt tvång. Efterträdaren till föredraganden i statsmansrådet Heurlin, efterträdare till Hartmansdorff, förordade omedelbart kyrkbygget. Kungen Karl XIV Johan längtade efter att få saken ur världen gav Heurlin i uppdrag att personligen besöka Johan Olof och övertala Johan Olof att ge sitt bifall. Johan Olof visade sig emellertid obeveklig, med visst stöd från drottning Desideria och hotade efter ett laddat samtal att ta saken inför den kommande riksdagen. Detta var något som man på regeringshåll minst av allt önskade. Scott uttalade att Heurlin uttalat att om han inte hade kommit på kungens uppdrag skulle han ha slagit igen dörren i ansiktet på Johan Olof och aldrig mer ha korsat Johan Olofs tröskel.

Först efter ett personligt samtal med konungen gav Johan Olof upp motståndet, och det av Scott så hett åstundade beslutet fattades vid en konselj den 9 november 1838. Johan Olof skrev i ett sammanhang att *"det metodistiska nederlaget, som han tillskriver mig, glöms ej snart."* Scott ordnade en offentlig glädjefest i sitt kapell. När reaktioner kom in knutna till glädjen över beslutet att öppna en kyrka för Scott lät Scott meddela Johan Olof att han i framtiden inte kom att fästa sig vid småaktig intolerans utan har för avsikt att betydligt utvidga sin verksamhet i Stockholm.

Av de många lärda samfund som Johan Olof hann bli medlem av, stod inte något så nära som **Svenska akademien**. Redan 1810 blev han ju en av de ardeton (stol nr 1) och fick på inträdesdagen hålla det första av de många tal som han sedan höll i den vittra kretsen.

Medlemskapet i akademien var inte någon sinekur. Till de ordinarie arbetsuppgifterna hörde bedömningen av inkomna tävlingsskrifter. Genom denna uppgift fick han många personliga vänner t.ex. *Bernhard von Beskow, Frans Michael Franzén och professor Carl Petter Hagberg*. Hagberg tycks ha varit den mest följsamme medhjälparen till Johan Olof.

När Frans Michael Franzen blivit kyrkoherde i S:t Clara, var Johan Olof en av dem som drev igenom att Franzén också valdes till sekreterare i akademien. Både **Franzéns och hans medhjälparens handstilar var så vedervärdiga att det blev ordning och reda först när Beskow som sekreterare själv återtog protokollskrivningen**. Många turer föregick frågan om vem som skulle hålla tal i samband med tvåhundraårsminnet av Gustav II Adolfs död. Johan Olof höll talet vid en högtidsgudstjänst, under vilken Gustav II Adolfs kista, buren av 16 amiraler och generaler, fördes upp i det gustavianska gravkoret och ställdes ner i den där befintliga sarkofagen. Även vid firandet av akademiens femtioårsjubileum var Johan Olof svårbedd. Det är möjligt att han vid denna tid kände en inre ovilja att uppträda i gudstjänstliga sammanhang, som syntes honom överdrivet teatraliska. Efter att som ung ha varit starkt knuten till de gängse ordenssamfundet, fortsatte han som äldre att besöka dem och tog även emot befordran till högre grader. Han tyckte allt mindre om det myckna åttandet och orerandet. Vid ett tillfälle kritiserade han ceremonielet i frimurarorden. Och för en tid trädde han ut från dess krets. Han blev aldrig riddare av Carl XIII:s orden Trots många frågetecken och långvarig tveksamhet slutade det hela i alla fall med att han som akademiens direktör höll inledningstalet. Även sedan Johan Olof

1833 förmått att ta hand om ordförandeklubban i **Stockholms prästsällskap** var hans aktiviteter ytterst ringa. Han trivdes uppenbarligen inte i Stockholms prästsällskap, detta i motsats till sammanträdena i det ärevärdiga *Samfundet Pro Fide et Christianismo*, vars preses han var under en stor del av sin Stockholmstid.

Koleraepidemien 1834 inriktade Johan Olofs aktivitet på ett nytt område. Som ordförande i Nicolai församlings sockenstämma hade han redan 1831 lett förhandlingarna om ett från överståthållaren översänt förslag om förberedande av åtgärder till bekämpande av en eventuell koleraepidemi. I motsats till stadens övriga kyrkoherdar deltog han senare personligen i den lokala sundhetskommitténs arbete. Han efterträdde den dittillsvarande ordföranden, **justitierådet Olof Johan Lagerheim**, när denne den 9 september 1834 hastigt avled i farsoten. Han var sedan med i det dagliga arbetet på kommitténs byrå, tog emot döds- och sjukanmälningar, dirigerade läkare, sjuksköterskor, bärare och dödgrävare samt fördelade poletter till de inrättade soppköken. Han drog sig inte för att själv förrätta jordfästningar vid de öppna gravarna, en uppgift för vilken det på grund av smittorisken kunde vara svårt att finna villiga präster.

I ett brev daterat den 25 september 1834 skriver Johan Olof till familjens väninna Carolina Borg och talar om *"den förhärjande farsoten"* som *"på ett lika överraskande som förfärligt sätt drabbat huvudstaden."* Han tillägger *"På den plats, jag innehar måste jag både sätta andra i rörelse, och själv föregå, om någonting skulle uträttas genom prästerskapet."* Uppgiften var både besvärlig och bekymmerfull. Jag får sällan vara frånvarande, från byrån, där alla anmälningar ske, där de sjuka skola få sina läkare, sköterskor eller avpollteras till sjukhusen och där deras.... " Han berömde sina medarbetares uppoffrande insatser. De är outtröttliga och flera av dem har strukit med. **Enligt traditionen var det koleraåret 1834 som gav Johan Olof impulsen till "Dödens ängel".**

"Du smittans ilar, som rensa länder; de nattens pilar, som ut jag sänder, De slå sitt offer och slaget tål ej mur av koppar ej sköld av stål."

Johan Olof tillmätte i sina predikningar *den goda gärningen* stor betydelse och hade en fast förankring i hans egen, ofta av utomstående

observerade inställning till de fattiga och små i samhället. **Av erfarenhet visste han vad fattigdom och umbäranden vill säga.** Geijer sade i ett tal att *"En lång och verksam bana hade invigt honom i de rysligaste hemligheterna av det mänskliga eländet, sådan det i huvudstäder hopas; och man kan säga att han var oupphörligt sysselsatt med tanken på att hjälpa, att rädda."* En observant såg honom gå in i bostad efter bostad för att slutligen komma ut med en kvinna och två barn som högljutt frambar tacksägelser och väl-signelser, vartill han sade **"Tacka icke mig, tacka Gud,"** När Johan Olof senare sökte upp kvinnan visade sig att hon hade en sjuk man och tre barn och att hon just för de sina hade läst Johan Olofs aftonpsalm **"O Gud, som allt med vishet styr. Hav tack för varje dag som flyr."** Kvinnan och familjen hade fått besök av ärkebiskopen, församlingens forne kyrkoherde som samtalat med kvinnan i andliga ting och överlämnat 25 riksdaler, vid denna tid ingen liten summa. **Johan Olof ivrade för arbetsamhet och nykterhet** och med hans ekonomiska stöd till utsatta följdes villkor och förmaningar knutna till arbete och nykterhet samt till löften om att motarbeta tiggeri.

Barnavården i Stockholm var gravt eftersatt och Johan Olof tog ett för tiden betydelsefullt initiativ då han tillsammans med den nitiske underståthållaren Olof af Wannqvist år 1830 utfärdade ett upprop i samband med firandet av 1000-årsminnet av kristendomens införande (sådd), bjöd in till en insamling som blev mycket framgångsrik. **Minnet ansågs bäst firat genom att tänka på och handla i syfte att stödja och hjälpa alla dessa barn varav många hade lämnats åt sig själva, samtidigt som fadern hemfallit åt alkoholism och krogbesök och modern höll samman hemmet där barnen ingick i en ond gemenskap med föräldrarnas grälände, svordomar och våld.** Insamlingen var i tacksamhet så lyckad att

Prins Carls uppfostringsanstalt för fattiga och utsatta barn redan 1832 kunde påbörja sin verksamhet med 26 intagna barn vilka fick skolundervisning, hantverksutbildning m.m. Antalet intagna barn ökade snabbt till ca 50.

Ett betydande och för allmänheten märkbar insats gjorde Johan Olof genom att delta i och ibland ta initiativ till olika insamlingsaktioner till förmån för nödställda. Det började tidigt genom att han ställde sin diktkonst till förfogande. Redan vid en 1803 hållen konsert i Uppsala till förmån för offren i det eldhärjade Sundsvall sjöngs en kantat av hans hand. **Under riksdagen 1809 föreslog pastor primarius Murray, att en konsert skulle anordnas för det av kriget hårt drabbade Västerbotten och att man skulle be Johan Olof att "skriva verser".** Förslaget verkställdes och Johan Olof fick tillfälle att också hylla den nye monarken, Karl XIII, som den äldre Saturnus, omgiven av Ceres och Astrea, skördens och rättvisans gudinnor. Mot slutet av hans liv var det främst den stora branden i Växjö samt hunger katastrofen i Dalarna och i viss mån Hälsingland som drev honom till betydande insatser. Tegnér skrev 1838 till Johan Olof och bad om hjälp, när hälften av Växjö lagts i aska. Johan Olof svarade med att omedelbart distribuera insamlingslistor bland stadens invånare och utfärdade dessutom ett upprop, vilket lät mycket tala om sig. Ett citat ur uppropet talar för sig självt: *"Hören mig medborgare och kristne" och gören sedan vad eder gott synes. Jag kan ingenting påbjuda; men jag bjuder er på en liten fasta efter det nu ock är fastlagen. Blott ett gästabad mindre, eller ett dansgille mindre – en eller ett par – I veten ungefärligt vad det skulle kosta eder, och given den summa åt Växjö. Det skall bli ett försvarligt belopp där när summorna hopläggas. Jag ämnar ej undandra mig."* Hans bidrag bestod i att inte ge några av sina sedvanliga etikettsmiddagar. Hans vänner var lika välkomna som tidigare

men något annat än *"husmanskost"* bjöd han inte på. Det antecknas att *några egenhändigt skrivna inbjudningar till "husmanskost" fortfarande finns bevarade.*

Nöden i Hälsingland och Dalarna fick Johan Olof se med egna ögon under sina visitationsresor. Det gällde nu att göra större ting för Hälsingland och Dalarna än göromålen riktade mot Växjö stift. Årsgrödorna i Dalarna och Hälsingland hade i stor omfattning slagit fel och man måste uthärda en *"icke närsam onaturlig spis"*. Johan Olof manade människor att ge – att ge så att det kändes. *Ty utan försakelse "är gärningen ej stort värd"*. Johan Olof kunde i fortsättningen sända den ena penningförsändelsen efter den andra till landshövdingen i Kopparbergs län. Ett omtalat tillfälle var det då Johan Olof själv efter en auktion ropade in ett stycke barkbröd och till slut själva auktionsklubban. Vid en av hovkappellet den 21 april 1838 hållen konsert föredrogs den gamla Dalavisan: *"Om sommaren sköna, när marken hon gläds"*, med ett av Johan Olof skrivet tillägg:

'Så sjöngo de fordom i Dalarnes bygd, men tyst är den glättiga sången. I fädernas dräkt går en gammaldags dygd, men fädernas fröjd är förgången, Gud styrke och tröste de män som där bo! De hava ej brödet, blott ära och tro, vid älvom, på berg och i dalom.

O Svea! räck hand åt den, som lider sitt öde och tiger redliga stam, som lider sitt öde och tiger; men galler det fäderneslandet, den fram med stormsteg och kämparop stiger – Glöm gärna en okallad lidandets tolk, men glöm icke Vasas och Engelbrekts folk vid älvom, på berg och i dalom.

Det tillskapades en **fond** ur vilken stöd till markägare och brukare kunde tas till glädje för tillväxt. Jord- och skogsbruk i landskapen. Samtidigt var Johan Olof en varm vän

och beundrare av **svenska sjömän, sjöfolk** som för landets bästa verkade på båtar och länder runt vår jord. Han väjdade att inte glömma dem som på haven fara. I ett tal gav han uttryck för sin inlevelse och entusiasm: *De kämpade med vågor och stormar, de stelnade av köld, de försmäktade av hetta*. När det återkom saknades det härbärge för de uttröttade och ingen fristad för de åldrade. Det nybildade **Stockholms sjömannasällskap** värnade dessa sjömän och kämpade för sjömannens status och välgång. På fartyg ute i världen började man hissa den s.k. **Betelflaggan** som var ett erkännande och ett tecken på ett löfte från ett fartygs kapten att ta personligt ansvar för sitt folk och inte minst att samla det till söndaglig gudstjänst. Efter ett tal överlämnade Johan Olof den första svenska Betelflaggan med en bild av korset och det allseende ögat till en kapten som varit till sjöss under 40 år, varav 27 som fartygschef. Före det att han välsignade flaggan gav han uttryck för sin förhoppning, att den också skulle bli ett samlande tecken för i utlandet boende svenskar, så att de äntligen skulle kunna säga till varandra: *"Vi träffa våra bröder och få vår gudstjänst."*

Från början var Johan Olof övertygad anhängare av den gamla lärdomsskolan och hävdade dess överlägsenhet i förhållande till liberala strävanden. **Hans tal vid Stockholms gymnasiums invigning 1821 innehåller uteslutande traditionella tankegångar och konstaterar nyktert, att ingen har mindre värde för att hans läggning ej ligger åt studierna.** Han går inte in på någon alternativ studieväg. Kanske var det symptomatiskt att han inledde talet med samma ord som hans far hade citerat då Johan Olof skulle påbörja sina studier i Falun, ord hämtade från Apostlagärningarna 3 kap: *"Silver och guld har jag icke, men vad jag har, det giver jag dig. I Kristi nasareéns namn stå upp och gå."* Hans genomgående konservativa hållning kom så småningom att ändras. En station på vägen var bildandet av **Wallinska skolan** som bevarat sitt namn fram till våra dagar. Wallinska skolan existerade som flickskola 1831-1939. Den egentliga initiativtagaren till denna skola var den kända tecknaren **Anders Fryxell**, som 1831 umgicks med planer att upprätta en gosskola. Som Fryxell senare framhöll i sitt i Svenska akademien hållna minnestal över Johan Olof var Johan Olof alltid tveksam, när det gällde nya idéer i tiden. När han väl efter mogen prövning var mogen för en nyorientering, drog han sig inte för att ta ställning. Detta gällde också hans syn på kvinnan och bildningen.

Medan han i sin av Fredrika Bremer hårt kritiserade predikan "Kvinnan ädla och stilla kallelse" (1827), helt hänvisade henne till hemmets stilla värld, syntes han göra sig till målsman för en helt annan inställning, när han inför överståthållaren, statssekreteraren von Hartmansdorff och en stor skara andra

lyssnare blott fyra år senare höll högtidstalet vid den nya flickskolans invigning den 3 oktober 1831. **Han inskräppte att "kvinnan behövde mer kunskaper i en tid då vetenskap och konst ryckt så långt fram" och betonade att hon inte fick stå mannen efter i "allmän bildning".** Han intog en tolerant tystnad när Fryxell förde verket vidare under iakttagande av pedagogiska principer, som ännu var otänkbara när det gällde manliga elever. Det var säkert mycket tänkande och många överväganden, som låg bakom Johan Olofs stora tal vid invigningen av den nya **katedralskolan i Uppsala hösten 1837** då han definitivt bröt med det gamla systemet att i förtid binda ungdomens utbildning och därmed utveckling. Den besvikelse som Johan Olof genom sitt skoltal 1837 vållade konservativa kretsarna i Sverige var inte den första. Redan i februari samma år hade tidningarna publicerat hans dikt **"George Washington"**. Vid denna tid tjänstgjorde som amerikansk minister i Stockholm den förutvarande advokaten **Christopher Hauges**.

På något okänt sätt hade han kommit i kontakt med Johan Olof som han ägnade en svärmisk hyllning. I några bevarade brev på franska med inslag av engelska och urusel svenska, hyllade han *"mon ami, digne et aimé"*. För att visa sin tillgivenhet sände han presenter till Johan Olof och hans fru och på årsdagen av Washingtons födelse den 22 februari 1837 bjöd han in Johan Olof till en middag tillsammans med ett tjugotal gäster. Det var vid detta tillfälle som Johan Olof utbringade en toast för den amerikanske frihetshjälten och föredrog sin dikt med dess magnifika hyllning till friheten och dess försvarare:

"O Frihet, ur Guds hjärta ledd, att strömma i var mänskoåder! För dig har havet ingen bredd, och jorden inga antipoder. Evar du lyfter kämpens arm mot dem som mänskorätt förtrycka, går pulsen hög, blir själen varm, och ropet skallar: Seger! Lycka!"

Dikten gjorde success, och Hughes var överförtjust. Han skrev ögonblickligen till sin språkskicklige svenske konsul i Göteborg, och bad honom göra en översättning till engelska som omgående verkställdes. I det liberala Aftonbladet *prisades författaren för sitt mod att hylla "frihet, mänskorätt, medborgerliga dygder;" "allt som pryder och lyckliggör samhället och individen"*.

De frihets- och jämlikhetsideal som Franklin och Washington företrädde, tilltalade den unge Johan Olof. Samtidigt var han i överensstämmelse med den militära traditionen i sin familj från början och framför allt rojalist. Men denna rojalism förbands med en glödande frihetskänsla, som hade sin nyckel i det svenska Vasanamnet som Johan Olof i dikten ställer vid sidan av amerikanarens Washington.

Som du din store Vasa ställer, så han sin store Washington.

För nyromantiken och dess eftersägare var Amerika däremot föga tilltalande. I *"Lycksalighetens ö"* talade Atterbom ironiskt om *"den hyperboreiska republiken"*. Och för den konservativa falangen i allmänhet verkade det misstänkt, när Johan Olof besjöng *"tyranners nederlag"*:

"O! när i glömskans djupa famn så mången storhetsbubbla brister, och mångt firat furstenamn sitt sken på minnets stjärnvalv mister: då skall han, krönt av seklers lov, bland de odödeliga trona, den konungen förutan hov, förutan vakt och prakt och krona."

Det saknades inte insinuationer, att Johan Olof skrev denna dikt av egoistiska skäl, med tanke på den hägrande ärkebiskopsstolen. Det kan emellertid påpekas att dikten publicerades för sent för att ha någon som helst betydelse för utnämningen. Däremot råder det inte någon tvekan om att dikten fick Johan Olofs aktier att stiga i liberala kretsar, där man med glädje inregistrerade denna fingervisning om vad man i framtiden hade honom. Efter utnämningen av Johan Olof till ärkebiskop skrev Wingård några mot Johan Olof bittra rader till Franzén, varvid han presenterade sin inställning till landet som snart skulle öppna sina portar för 100 000-tals svenska invandrare. "Att besjunga Norra Amerika kunde jag icke, om än den dygdigaste man var president; emedan jag känner detta land, där religionen är främmande för staten, demokratin är grym, majoriteten förtrycker minoriteten, lynchlagar och excesser äro dagens ordning och.... tre millioner människor hanteras såsom oskäliga djur av de tio millioner som.... hava annanfärg." Då Johan Olofs rykte som världslig skald började mattas, tog han ett steg till vänstra sidan och med allmän berömmande chorus upprepades strax i Sveriges tidningar hans George Washington.

Ärkebiskopsutnämningen kom så kort efter toasten till Washingtons minne, att den radikala förändring av Johan Olofs tillvaro, som nu inträffade, kom honom att fästa mindre avseende vid kritik och insinuationer än vad han annars skulle ha gjort. Dikten om Washington var på sitt sätt en episod, men den antyder en ny inriktning av hans tänkande, som möjligen fått betydande konsekvenser, om det hade förunnats honom att leva längre.

I nästkommande del knuten till Johan Olofs liv uppmärksammas Johan Olofs dubbla väsen.

Anders Nordberg

Källor:

Wikipedia: Johan Olof Wallin

Vem är den vän? Robert Murray, VERBUM

Välkommen till *Riksårsmöte 2022*

på Åh stifts- och konferensgård 5-7 augusti 2022

Tema:

*Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor,
så ska jag ge er vila.*

Riksårsmötet är Lekmannaförbundets högsta beslutande organ. Vid årsmötet beslutas bl a om:

- Ekonomi
- Stadgar
- Förbundets inriktning

Ett riksårsmöte erbjuder dessutom

- Fördjupande undervisning
- Goda samtal
- Övriga aktiviteter
- God mat
- Mysiga fikastunder
- Fantastisk natur

Välkommen att dela gemenskapen!

Bilder från Åh stifts- och konferensgård: Huvudbyggnaden, badplatsen och Åh kyrka.

Riksårsmöte 2022

på Åh stifts- och konferensgård 5-7 augusti 2022

PROGRAM

Fredag 5 augusti

- 09.00 Mötesbyrå och Förbundsbutiken öppnar
- 09.00 Förmiddagskaffe vid ankomst
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 13.30 Öppningsceremoni i Åh kyrka (Tal, Musik, Psalmer mm):
Förbundsordf. Anders Nordberg, Stiftsförbundets ordf. Meikel Ganebratt m fl
- 14.30 Rast
- 14.45 **Kom - Du är efterfrågad av Gud**, *Anders Sjöberg, präst och bibellärare*
- 15.30 Eftermiddagskaffe
- 16.30 **till mig - Riktningen är tydlig**, *Anders Sjöberg*
- 17.30 Middag, Huvudbyggnaden
- 19.30 Kvällssamling med aftonbön: Vila för själen, *Fam Åström*
- 21.00 Kvällsfika, Huvudbyggnaden

Lördag 6 augusti

- 07.30-08.45 Frukost
- 08.30 Mötesbyrå och Förbundsbutiken öppnar
- 09.00 Morgonbön i Åh kyrka, *Elsie Sundberg, Meikel Ganebratt*
- 09.30 **alla ni som arbetar och är tyngda av bördor - Utmaningen är ärlighet**, *Anders Sjöberg*
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 13.00 Riksårsmötets förhandlingar / Bibelvandring för de som inte deltar i förhandlingarna
- 15.30 Eftermiddagskaffe
- 16.30 **så ska jag ge er vila - Målet är frid**, *Anders Sjöberg*
- 18.00 Festmiddag – gemenskapskväll, Huvudbyggnaden: Överraskningarnas afton!
- 21.00 Aftonbön

Söndag 7 augusti

- 07.30-08.45 Frukost
- 08.30 Mötesbyrå och Förbundsbutiken öppnar
- 09.00 Morgonbön i Åh kyrka, *Inga och Anders Nordberg*
- 09.30 ACT (Svenska kyrkans internationella arbete)
Att stödja ACTs arbete för mentormammor i Sydafrika och Etiopien
Håkan Jonsson
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 14.00 Förböns- och sändningsmässa

Riksårsmöte 2022

på Åh stifts- och konferensgård 5-7 augusti 2022

Anmälningssblankett

Fyll i blanketten (var god texta) och sänd anmälan senast den 15 juli till:

Anders Åström

Ödenäs Östergården 327

441 95 Alingsås

eller via E-post till: astrom.anders@gmail.com

Namn 1:

Om du ingår i förbundsstyrelsen, -butik, är stifts- eller kårombud, markera i så fall nedan.

☐ Förbundsstyrelsen ☐ Förbundsbutik ☐ Stiftsombud ☐ Kårombud

Namn 2:

Om du ingår i förbundsstyrelsen, -butik, är stifts- eller kårombud, markera i så fall nedan.

☐ Förbundsstyrelsen ☐ Förbundsbutik ☐ Stiftsombud ☐ Kårombud

Adress:

Postnummer:Ort:

Tel:

Mail:

Riksmötesavgiften är 900:- per person inkl samtliga måltider och ska betalas när du skickar din anmälan.

Betala till: Svenska Kyrkans Lekmannaförbunds bankgiro: 5591-3321

Kostnaden för logi betalas vid ankomsten direkt till Åh stifts- och konferensgård.

Sista anmälningssdag är den 15 juli.

I avgiften ingår samtliga måltider enligt programmet.

Anmälan är bindande och avgiften återbetalas ej vid återbud.

Riksårsmöte 2022

på Åh stifts- och konferensgård 5-7 augusti 2022

Anmälningssblankett

Kryssa för önskade alternativ nedan.

☐ Jag önskar delta vid fredagens lunch

Jag/vi önskar logi följande nätter

☐ Natten mellan tors - fre (4/8)

☐ Natten mellan fre - lör (5/8)

☐ Natten mellan lör - sön (6/8)

☐ Natten mellan sön - mån(7/8)

Logi alternativ:

Hotellstandard (begränsat antal)

☐ Enkelrum 931kr/natt

☐ Tvåbäddsrums 618 kr/person och natt

Enklare standard med delad dusch och toalett i korridor men med rinnande varmt och kallt vatten och handfat på alla rum.

☐ Enkelrum 713kr/natt

☐ Tvåbäddsrums 428 kr/person och natt

Dagbesökare

☐ Torsdag (alla måltider ingår) 250 kr

☐ Fredag (alla måltider ingår) 400 kr

☐ Lördag (alla måltider ingår) 200 kr

Övrigt

Jag är allergiker - allergisk mot

Jag önskar handikapprum (OBS ev extrakostnad)

Önskemål om specialkost

FÖRBUNDSBUTIKEN!

Blockljus 70 kr
Glasblock 195 kr
Standar 125 kr. Stång till standar 125 kr

Förbundsmärke med klack
25 kr/st

Gult paraply med logga
165 kr/st

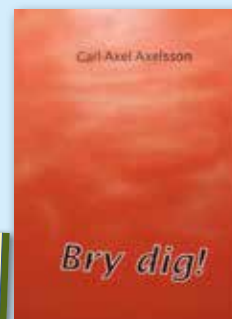
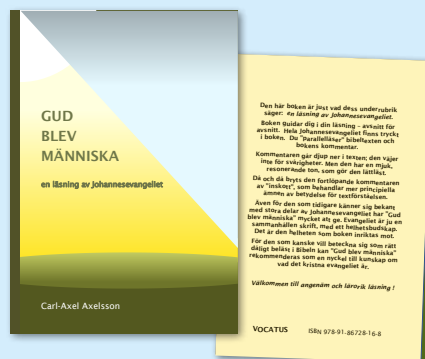

BÖCKER

Alla Tiders Bok

"Alla Tiders Bok" - tre samtals- och studieböcker med nytryck av "Vägen väntar" samt av Carl-Axel Axelsson böcker "Gud blev människa - en läsning av Johannesevangeliet" och "Bry dig!" finns att köpa för 85:-/bok.

24 andakter av
Carl-Axel Axelsson - 35:-/häfte.

Förbundets hundraårsjubileum!

Mugg med logga och årtal (tål att diskas i diskmaskin)
50 kr/st

Kassar med långa och korta handtag, logga och årtal
50 kr/st

Magneter med logga och årtal samt magneter med Uppsala domkyrka och logga
20 kr/st

Dessa saker finns i Förbundsbutiken för beställning.

Berit Olsson, Rausvägen 57, 253 74 HELSINGBORG, tel. 042-293933
Gert Råvik, tel. 0730-355689, gertravik2@gmail.com
OBS! Använd BG 5591-3321 för betalning, det gamla PG-numret gäller inte längre.

PRÖVNINGENS STUND

Under Första söndagen i fastan med tema, Prövningens stund – talar GT i 1 Mos 4 om det första brodermordet - Kain slog ihjäl sin bror Abel.

Tyvärr fortsätter brödrasorden i vår närhet, i Ryssland och Ukraina. Gud uppmanar oss att lyfta blicken: "Om du handlar rätt vågar du ju lyfta blicken, men om du inte handlar rätt ligger synden vid dörren." Vi ber tillsammans med Johannes Paulus II:

Skapare av natur och mänsklighet, av sanning och skönhet, hör min röst, ty det är rösten hos alla dem som fallit offer för alla krig, och allt våld mellan människor och nationer. Hör min röst, ty det är rösten av alla barn som lider och alla som i framtiden kommer att lida, när människor förlitar sig på vapen och krig. Hör min röst, när jag ber dig att ingjuta i alla människors hjärtan fredens vishet, rättvisans kraft och gemenskapens glädje. Hör min röst, ty jag talar tillsammans

med alla de människor i alla länder och alla tider som inte önskar krig och som är beredda att gå fredens väg. Hör min röst, och ge insikt och styrka så att vi kan möta hat med kärlek, orättvisa med rättvisa, nöd med offervillighet, krig med fred. O Gud, hör min röst och ge världen din eviga frid. Amen

En liten bönbok (2005) nr 6

